

**Česká zemědělská univerzita v Praze**

**Provozně ekonomická fakulta**

Katedra práva



**Bakalářská práce**

**Občanské sdružení a jeho úloha při ochraně životního prostředí**

Autor: Jiřina Tauerová

Vedoucí práce: JUDr. Jana Borská

© 2011 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Akademický rok 2009/2010

## **ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**

**Jiřina Tauerová**

obor Veřejná správa a regionální rozvoj - Klatovy

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název práce: **Občanské sdružení a jeho úloha při ochraně životního prostředí**

### **Osnova bakalářské práce:**

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Právní úprava vzniku občanského sdružení
4. Charakteristika Občanského sdružení TUSTA
5. Občanské sdružení jako účastník správního řízení dle zákona
6. Občanské sdružení jako účastník správního řízení v praxi
7. Závěr
8. Seznam použitých zdrojů
9. Přílohy


Rozsah hlavní textové části: 30 - 40 stran

Doporučené zdroje:

1. Glacová, Dominika. Kompetence jednotlivých orgánů veřejné správy na úseku ochrany životního prostředí. Ekologický právní servis
  2. Dohnal, Vítězslav. Černý, Mgr. Pavel. Stát, kraj, obec a občan při ochraně životního prostředí. Ekologický právní servis. Brno 2003
  3. Prokop, Mgr. Martin. Účastensství v řízeních na ochranu životního prostředí, Ekologický právní servis
  4. Černý, Mgr. Pavel. Doucha, Mgr. Pavel. Jak chránit životní prostředí při územním plánování a povolování staveb. Ekologický právní servis. Brno 1999
- Další literatura po dohodě s vedoucí bakalářské práce

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Jana Borská**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

  
.....  
Vedoucí katedry



  
.....  
Děkan

V Praze dne: 19. 2. 2010

### Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Občanské sdružení a jeho úloha při ochraně životního prostředí vypracovala samostatně za použití uvedené literatury a po odborných konzultacích s vedoucí práce JUDr. Janou Borskou. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

podpis

## **Poděkování**

Touto cestou bych ráda poděkovala paní JUDr. Janě Borské za pomoc, rady a připomínky při vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat členovi Občanského sdružení TUSTA panu Jiřímu Šuchmanovi za poskytnutí podkladů a za spolupráci při osobních rozhovorech.

# Občanské sdružení a jeho úloha při ochraně životního prostředí

## Citizen' association and its role in environmental protection

### Souhrn

Téma práce je pojato jednak obecně, kdy je shrnuto jak právní postavení občanského sdružení, tak i jeho zákonné možnosti účastnit se relevantních správních řízení. Představen je průřez občanskými sdruženími, orientujícími se na ochranu životního prostředí a jejich typizace, nutně částečná vzhledem k šíři jejich zájmů a aktivit.

Na konkrétním příkladu Občanského sdružení TUSTA jsou pak dokumentovány reálné možnosti, kterými může občanské sdružení ovlivnit stav životního prostředí. Pro tento účel bylo nutno popsat i prostředí a motivaci vzniku Občanského sdružení TUSTA. Podstatná část práce pak spočívá v analýze úsilí zabránit stavbě Obchodního domu Kaufland, které se projevilo ve využití možností v celé jejich šíři - od připisů kompetentním institucím a oslovování veřejnosti až po účast ve správních, resp. soudním řízeních. Závěr práce pak dovozuje, že spíše než konstruktivní spolupráce občanského sdružení s orgány státní moci při ochraně životního prostředí se jedná o jejich střet, kdy zákonné možnosti občanského sdružení jsou eliminovány na minimum v zásadě nepostizitelnými praktikami úřadů i jednotlivých úředníků.

### Summary

The topic of the thesis is covered generally, summarizing both legal status of citizens' association as well as its legal opportunities to participate in the relevant administrative proceedings. The thesis introduces spectrum (cross section) of citizens' associations focusing on environmental protection and their partial typecasting, given the scope of their interests and activities.

On the example of the Citizens' Association TUSTA are then documented real possibilities of a citizens' association affecting the state of the environment. For this purpose it was necessary to describe the environment and the motivation behind formation of the Citizens' Association TUSTA. A substantial part of the work lies in the analysis of efforts to prevent the construction of the store Kaufland, which resulted in the use of options in their entirety - from the memoranda to the competent institutions and addressing the public to participation in administrative, respectively court proceedings.

The conclusion then concludes that, rather than constructive cooperation of the citizens' association with government bodies in environmental protection, it is rather one of their conflict, when the legal avenues for citizens' associations are eliminated to the minimum by, in principle imponderable, practice of institutions or individual officers.

**Klíčová slova:** občanské sdružení, životní prostředí, správní řízení, Domažlice, Tusta, Kaufland, pivovar

**Keywords:** Citizens' association, the environment, administrative proceedings, Domazlice, TUSTA, Kaufland, the brewery

## OBSAH

1. Úvod .....	9
2. Cíl práce a metodika .....	11
2.1. Cíl práce .....	11
2.2. Metodika, postup zpracování .....	11
2.2.1. Shromáždění základních podkladů .....	11
2.2.2. Analýza podkladů .....	12
2.2.3. Výběr a zpracování podkladů .....	12
2.2.4. Dovození závěru z utříděných a analyzovaných informací .....	13
3. Právní úprava vzniku občanského sdružení .....	14
3.1. Založení občanského sdružení .....	14
3.2. Občanské sdružení jako právnická osoba .....	14
3.2.1. Četnost a částečná typizace občanských sdružení .....	15
3.2.2. Příklady významných ekologických občanských sdružení .....	16
4. Charakteristika Občanského sdružení TUSTA .....	19
4.1. Podmínky a motivace k založení Občanského sdružení TUSTA .....	19
4.2. Formální založení Občanského sdružení TUSTA a jeho charakteristika .....	21
5. Občanské sdružení jako účastník správního řízení dle zákona .....	23
5.1. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny .....	23
5.2. Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí .....	25
5.3. Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění .....	25
5.4. Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách .....	26
6. Občanské sdružení jako účastník správního řízení v praxi .....	27
6.1. Přehled námitek OS TUSTA jako účastníka správních, resp. soudního řízení ke stavbě OD Kaufland .....	27
6.2. Žádost OS TUSTA o informace k relevantním správním řízením .....	27

6.3. Územní řízení .....	28
6.3.1. Zahájení územního řízení, podání námitek, pokus o petici .....	28
6.3.2. Odvolání proti územnímu rozhodnutí .....	29
6.3.3. Pokračování územního řízení .....	29
6.3.4. Vydání územního rozhodnutí .....	30
6.4. Stavební řízení .....	30
6.4.1. Zahájení stavebního řízení, podání námitek .....	30
6.4.2. Odvolání proti stavebnímu rozhodnutí .....	31
6.5. Demolice, stavba .....	31
6.6. Soudní řízení .....	31
6.7. Kolaudace .....	32
6.8. Další činnost OS TUSTA .....	32
6.9. Vyhodnocení dotazníků .....	33
7. Závěr .....	37
8. Seznam literatury a použité zkratky .....	39
8.1. Seznam literatury .....	39
8.2. Použité zkratky .....	39
9. Seznam příloh .....	40



## 1. Úvod

Občanská sdružení jsou významným a dynamickým prvkem občanské společnosti, jak se nově začala utvářet po roce 1989. Reálně naplňují právo společně se sdružovat, zakotvené v Listině základních práv a svobod.

Četná občanská sdružení odrážejí svým zaměřením prakticky veškeré dění ve společnosti. Minimální formálně právní podmínky jejich vzniku a prakticky neohrazené možnosti jejich působení podle zákona č. 83/1990 Sb. vyhovují činnostem od veskrze altruistických (sociální oblast, ekologie apod.) přes výlučně zájmové (např. sportovní, kulturní) až po vysloveně účelové, kdy je občanské sdružení zakládáno jako subjekt k získávání zejména příjmů v neziskovém sektoru, případně institucionalizovaná forma nátlaku či zdroj komplikací konkurentům v podnikatelské sféře. Důvody vzniku jednotlivých občanských sdružení vypovídají mnohé jak o trendech vývoje společnosti, tak o zcela konkrétních místních problémech.

Ochrana životního prostředí je dnes jedním z hlavních témat euroatlantské civilizace. Právě tento civilizační okruh byl jako první nucen korigovat chápání hospodářského růstu jako trvalého a limitovaného pouze ekonomickými faktory. Nahlížení na vývoj společnosti pouze z ekonomického pohledu se svou jednostranností ukázalo jako nedostatečné pro poměrování celkové kvality života. Přeceňování hospodářského růstu je nyní často diskutováno a opozice proti němu nalezla shrnující výraz „růst Růstu“, kterým poukazuje na samoučelnost výlučně ekonomického pohledu na společnost.

Kromě předvídatelných a vyčíslitelných limitů trvalého hospodářského růstu, např. vyčerpání některých přírodních zdrojů, jsou jako hlavní argument zastánců ne pouze ekonomického hlediska prezentovány pokračující negativní změny životního prostředí, které z větší části nejsou ekonomicky kalkulovány, resp. jako tzv. externacionalizované náklady jsou přenášeny na celou společnost. Negativní změny životního prostředí si uvědomuje stále širší veřejnost jak z vlastní zkušenosti, tak i díky jejich rostoucí medializaci.

Rostoucí zájem o ochranu životního prostředí, podtržený zejména v posledním desetiletí patrně reálnými klimatickými změnami, vede k tomu, že se mnoho jednotlivců organizuje v občanských sdruženích, která mohou podle zákonů vstupovat do procesů, jež mají vliv na životní prostředí v jejich bezprostředním okolí i v širším dosahu. Také v České republice vznikla řada občanských sdružení s cílem ochrany životního prostředí.

Protože jsem měla příležitost sledovat úsilí Občanského sdružení TUSTA, které oponovalo stavbě OD Kaufland v Domažlicích, a to od počátku, tzn. od vydání územního rozhodnutí, přes stavební povolení, průběh samotné stavby a kolaudaci až po rozhodnutí Krajského soudu v Plzni o nezákonnosti vydání stavebního povolení, zvolila jsem tento příklad pro určité zobecnění možností občanských sdružení prosadit svůj názor na stavby s mimořádným vlivem na životní prostředí.

## **2. Cíl práce a metodika**

### **2.1. Cíl práce**

Cílem práce je analyzovat možnosti, kterými může za stávající právní úpravy občanské sdružení vstoupit do procesů, jež mají vliv na životní prostředí a konfrontovat je s realitou konkrétního případu, kdy občanské sdružení uplatňovalo svůj názor na stavbu, o které bylo možno z její povahy předpokládat, že bude mít významný vliv na životní prostředí.

### **2.2. Metodika, postup zpracování**

Metodika a postup vypracování bakalářské práce je dán jejím tématem a sestává ze shromáždění a posouzení podkladů z hlediska jejich využitelnosti pro zadání. Na tomto základě je sestavena osnova dle pokynů vedoucí bakalářské práce.

#### **2.2.1. Shromáždění základních podkladů**

##### 1) Právní předpisy

Ústava ČR a Základní listina práva a svobod, zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, zákon č. 50/1976 Sb., stavební zákon, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a další související zákony, např. zákon o obcích, občanský soudní řád i vyhlášky Města Domažlic.

2) Odborné texty, resp. metodické příručky z okruhu Ekologického právního servisu, o.s.

3) Informace o občanských sdruženích, a to jednak souhrnné (registrované subjekty na stránkách MV ČR), jednak konkrétní o vybraných občanských sdruženích orientovaných na životní prostředí).

4) Archiv Občanského sdružení TUSTA.

5) Výzkumné šetření o názorech občanů Domažlicka na jejich vlastní možnosti ovlivňování jejich životního prostředí.

### 2.2.2. Analýza podkladů

Ze shromážděných podkladů je odvozen koncept bakalářské práce a její vnitřní členění do výše uvedené osnovy, v posloupnosti - založení občanského sdružení, právní postavení občanského sdružení a kontakt s orgány státní správy a samosprávy, občanské sdružení ve správních, resp. soudních řízeních. Pro přehlednost práce se ukázalo jako užitečné věnovat dvě kapitoly (č. 3 a č. 5) zákonné úpravě problematiky vzniku občanských sdružení a jejich postavení jako účastníka správních, resp. soudních řízení obecně, a dvě kapitoly (č.4 a č.6) totožným tématům se stejným vnitřním členěním v reálné situaci Občanského sdružení TUSTA. K dokreslení prostředí, ve kterém se pohybují ekologická občanská sdružení, je využito výsledků výzkumného šetření o postojích obyvatel k vlastním možnostem ovlivnit své životní prostředí.

### 2.2.3. Výběr a zpracování podkladů

1) Obecné kapitoly jsou jednak rešerší a kompilací z aktuální právní úpravy, jednak zahrnují i další veřejně dostupné informace, ze kterých lze usuzovat na počet občanských sdružení (evidence občanských sdružení Ministerstvem vnitra ČR, internetové stránky aktivních občanských sdružení). Z těchto zdrojů je možno posoudit zaměření jejich činnosti a vyčlenit, kvantifikovat a stručně charakterizovat občanská sdružení zaměřená na ochranu životního prostředí (podle některých hledisek, kupř. rozsahu regionu působení, druhu činnosti, oblasti zaměření, míry aktivity, vč. prezentace v médiích), případně získat další informace, potřebné pro tuto práci.

2) V praktické části je cílem sledovat úsilí Občanského sdružení TUSTA v zabránění stavby Obchodního domu Kaufland, a to od založení sdružení přes jeho účast ve správních řízeních až po soudní řízení u Krajského soudu v Plzni, resp. i současnou situaci tohoto sdružení po soudním sporu, ve kterém mělo úspěch. K analýze průběhu správních a soudních řízení v této věci je využita dokumentace Občanského TUSTA, tj. interní materiály o jeho vnitřním uspořádání a aktivitách směrem ke státním samosprávným orgánům a zejména dokumenty ze správních a soudních řízení. V kapitolách, týkajících se Občanského sdružení TUSTA (dále jen „OS TUSTA“), jsou navíc zmíněny možnosti veřejné prezentace činnosti sdružení (občasník „Domažlické paradoxy“) a částečně vypovídají o ohlasu, jakého OS TUSTA dosáhla, i výsledky realizovaného výzkumného šetření, které jsou součástí této práce.

#### **2.2.4. Dovození závěru z utříděných a analyzovaných informací**

Závěr práce je pak určen vlastním tématem a představuje nutně jistou konfrontaci teoretické představy o právní subjektivitě občanského sdružení s praxí využití této subjektivity. Shrnuje podstatné momenty a dovozuje „sílu“ vlivu občanského sdružení v oblasti životního prostředí, pokouší se o jisté zobecnění na základě zkušeností OS TUSTA a posuzuje, zda působení sdružení mělo v popsaném konkrétním případě význam pro ochranu životního prostředí.

### **3. Právní úprava vzniku občanského sdružení**

#### **3.1. Založení občanského sdružení**

Založení občanských sdružení umožňuje zákon č.83/1990 Sb., o sdružování občanů z 27. března 1990, který nabyl účinnosti 1. května téhož roku. Datum jeho zveřejnění ve Sbírce zákonů, zhruba čtyři měsíce po 17. listopadu 1989, potvrzuje naléhavou potřebu právní úpravy občanského sdružení jako legitimního prvku demokratické společnosti. Pouhými dvaceti dvěma paragrafy jsou tak stanoveny všechny nutné náležitosti pro vznik, působení a zánik občanského sdružení jako právnické osoby.

Za občanská sdružení zákon považuje spolky, společnosti, svazy, hnutí a kluby. Jejich založení není podmíněno žádným souhlasem státního orgánu. Předpokládá pouze a výlučně dobrovolnou iniciativu samotných občanů (resp. i jiných právnických osob, které rovněž mohou být členy občanského sdružení). Vylučuje ovšem vznik občanských sdružení, jejichž činnost by byla v rozporu s jinými normami demokratické společnosti, tj. taková, která by například byla založena na principech rasové, národnostní, náboženské a podobné nesnášenlivosti, která by porušovala ústavu a jiné zákony a samozřejmě i ta, která by se ozbrojovala či vytvářela ozbrojené složky.

Formální podmínky založení občanského sdružení jsou minimální. Jako jediná podmínka je vlastně stanovena pouhá registrace u Ministerstva vnitra České republiky, za předpokladu, že návrh podávají alespoň tři členové, přičemž postačuje, pokud pouze jeden z nich je starší 18 let. Samotný návrh pak obsahuje opět minimum informací. Kromě názvu, sídla a cíle činnosti již jen orgány sdružení, případně organizační jednotky, odpovědné osoby a zásady hospodaření. Povinnou přílohou k návrhu jsou stanovy. Ministerstvo vnitra pak pouze posuzuje, zda návrh na registraci splňuje předepsané náležitosti a je v souladu se zákonem, a pokud registraci neodmítne, do deseti dnů od zahájení řízení o registraci přidělí občanskému sdružení registrační číslo. Rozhodnutí ve správním řízení se nevydává.

#### **3.2. Občanské sdružení jako právnická osoba**

Občanské sdružení je právnickou osobou. *„Právnická osoba je společenský útvar (organizace), jemuž byla právním řádem přiznána způsobilost vystupovat vlastním jménem v občanskoprávních vztazích (tj. činit právní úkony) a majetková odpovědnost z těchto vztahů vznikající. Právnická osoba má tedy způsobilost mít práva a povinnosti a vlastní*

*způsobilost k právním úkonům, i když za ní jednají jejím jménem určité osoby, tj. její pracovníci nebo členové v mezích svých oprávnění.“ (Právní slovník, svazek II, kolektiv pod vedením univ. prof. dr. Jiřího Hromady a dr. Zdeňka Madara, CSc., Orbis, 3278. publikace, Praha, 1972, str. 642).*

Pro účel této práce je nejpodstatnější skutečnost, že občanské sdružení jako právnická osoba je způsobilé činit právní úkony, a to i ve vztahu k orgánům státní správy jako účastník správních řízení. V těchto právních vztazích je pak rovnoprávným účastníkem a disponuje všemi právy a povinnostmi vyplývajícími z jeho postavení. Občanským sdružením je navíc přiznáno právo obracet se na státní orgány s peticemi (srov. § 18) a právo uzavírat s jinými občanskými sdruženími tzv. smlouvy o součinnosti, podle nichž může vzniknout i nová právnická osoba (tzv. svaz sdružení), která se řídí rovněž zákonem č.83/1990, o sdružování občanů.

Platná právní úprava ukládá občanským sdružením, aby stav náležitostí nutných k registraci odpovídal aktuální skutečnosti. Protože všechny podstatné náležitosti jsou obsaženy ve stanovách, občanská sdružení jsou povinna oznamovat jejich změny.

Zákonem je rovněž upraven zánik občanského sdružení. Předpokládá jako první možnost dobrovolné rozhodnutí jeho členů nebo jeho rozpuštění pravomocným rozhodnutím ministerstva vnitra. K takové situaci může dojít prakticky pouze tehdy, vyvíjeli občanské sdružení činnost, kterou zákon nepřipouští. I to je ovšem podmíněno výzvou, aby občanské sdružení od takové činnosti upustilo.

### **3.2.1. Četnost a částečná typizace občanských sdružení**

Oficiální stránky ministerstva vnitra (<http://aplikace.mvcr.cz/seznam-obcanskych-sdruzeni/SearchResult.aspx>), které vede registr občanských sdružení, uváděly k 2.2.2011 celkem 83263 záznamů o registrovaných občanských sdruženích. Tato suma zahrnuje občanská sdružení aktivní i zaniklá, jejich počet se tedy stále proměňuje, evidentně ale stoupá. Např. ke dni 27.10.2010, kdy jsem tyto stránky navštívila poprvé, jich bylo 81337. Stránky sice zdánlivě nabízejí rozlišení občanských sdružení, ale příslušné rubriky nejsou funkční. U registrovaných subjektů jsou uvedeny pouze základní údaje, tj. název, adresa sídla a registrační číslo. Pouze z názvů, a to jen z některých, je možno z tohoto seznamu dovodit předmět zájmu a cíle sdružení.

Přesto však i názvy samotné mají určitou vypovídací hodnotu a potvrzují, že

občanská sdružení působí ve větší či menší míře, více či méně aktivně ve všech druzích činností, které se ve společnosti vůbec vyskytují, od činností běžných a očekávaných (sportovní, hudební, folklórní apod., kluby, sběratelské společnosti, řemeslnické cechy, bytová společenství atp.) až po ty svým způsobem překvapivé, možná i kuriózní (“Cech života a smrti, o.s.“).

### **3.2.2. Příklady významných ekologických občanských sdružení**

Na tomto místě uvádím stručné charakteristiky několika významných ekologických sdružení, resp. organizací, které jsou známy široké veřejnosti. Všechny tyto organizace působí v České republice od devadesátých let a nejprve si vesměs kladly jen cíle lokálního dosahu, které ovšem během doby tento rámec překročily. Jejich společným cílem je ochrana životního prostředí, u každého však lze nalézt i specifické zaměření a metody působení.

#### **Děti Země**

Občanské sdružení Děti Země patří k nejnámějším ekologickým sdružením. Pracuje na profesionální úrovni v několika pobočkách místních (Praha, Plzeň, Brno), či tématicky zaměřených (např. ochrana dravců, doprava). Svou základní představu o činnosti shrnuje takto:

*„Posláním Děti Země je chránit přírodu a životní prostředí člověka a posilovat pouto mezi lidmi a krajinou. Soustředíme se na práci v regionech a podporujeme ty, kteří chtějí hájit své životní prostředí. Klademe důraz na řešení příčin, nejen následků, na svoji nezávislost a názorovou pestrost. Nepodléháme iluzím, ale uchováváme si své ideály.“*  
(<http://www.detizeme.cz/>)

Vliv tohoto sdružení na životní prostředí je značný. S úspěchem se zasadilo o přehodnocení i zastavení některých sporných projektů. Jeho činnost je často medializována a působí jako jeden ze vzorů, podle kterých je posuzována činnost ekologických sdružení vůbec, včetně jejich občas se vyskytujícího vnímání jako „ekoteroristů“. Známé jsou každoroční ankety „Ropák roku“ a „Zelená perla“, ve kterých je vyhlášován největší škůdce životního prostředí, resp. nejméně přijatelný výrok z hlediska ochrany životního prostředí.

Předseda Děti Země, přírodovědec Miroslav Patrik, působí nyní i jako poradce ministra dopravy České republiky Víta Bárty.



## **Hnutí Duha**

Dalším, prakticky profesionalizovaným, občanským sdružením je Hnutí Duha. Jakkoliv nemá takovou publicitu jako Děti Země, jejich činnost má podstatně širší záběr a týká se prakticky všech oblastí životního prostředí (odpady, energetika, biopotraviny, doprava, klima, těžba nerostných surovin, zemědělství, ekologická legislativa atd.).

Hnutí Duha svou činnost řídí z hlavní kanceláře s cca 40 pracovníky, působí v deseti městech s dalšími desítkami pracovníků a dobrovolníků. Spolupracuje s řadou zahraničních a tuzemských organizací, sdružení a institucí, včetně vládních. Prostředky pro svou činnost získává z grantů, dobrovolných příspěvků členů a sympatizantů i darů od partnerských institucí.

Ve své činnosti se řídí Etickým kodexem Hnutí Duha, který je odvozen z Etického kodexu ekologických organizací – společného dokumentu organizací sdružených v tzv. Zeleném kruhu. Preambule tohoto kodexu výstižně charakterizuje zaměření tohoto i dalších, v Zeleném kruhu sdružených organizací (kupř. Arnika, Brontosaurus, Děti Země, Ekologický právní servis, Greenpeace CZ, Jihočeské matky,):

*„Úkolem ekologických organizací je prosazovat, hájit a uskutečňovat veřejný zájem na zdravém prostředí pro život každého z nás a na ochraně přírody. Například usilují o legislativní změny, které povedou k ochraně zdraví každého z nás před znečištěním, nebo o snižování množství odpadu. Pečují o některé z nejvzácnějších částí české přírody. Obhajují zájmy místních lidí a ochrany přírody v rozhodování o velkých stavbách či o nakládání se zelenými plochami a krajinou. Budují a provozují naučné stezky. Pomáhají spotřebitelům poskytováním informací a zajišťují ekologickou výchovu a vzdělávání. Spolupracují s obcemi při zavádění šetrných projektů. Pokud mají dělat svoji práci dobře, musí být zaručena jejich nezávislost, nestrannost a kvalitní práce - včetně důrazu na přesnost a správnost, důvěryhodnost a korektnost. Proto se české ekologické organizace shodly na tomto etickém kodexu.“ ( <http://www.hnutiduha.cz/>).*

Etické kodexy upravují i praktickou stránku fungování ekologických organizací, včetně pravidel jejich financování.

## **Nesehnutí (NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ)**

Toto občanské sdružení sídlící v Brně je zajímavé tím, že k ekologické problematice přiřazuje problematiku sociální a s oběma pracuje v jejich vzájemných souvislostech. Samo o svém zaměření uvádí:

*„Pracujeme na základě přesvědčení, že ekologické problémy je třeba vnímat spolu s jejich sociálními příčinami a důsledky a s ohledem na ně je třeba je také řešit. Proto se zabýváme ochranou životního prostředí i ochranou lidských práv. Veškerou svoji činnost vyvíjíme nezávisle na stranických a ekonomických zájmech a výhradně nenásilnými prostředky. Při řešení ekologických problémů zdůrazňujeme dobrovolnou proměnu hodnot - přesun důrazu na kvalitní životní prostředí a dobré mezilidské vztahy. Politické strany, státní orgány či masová média často sociální a ekologické problémy přehlížejí. NESEHNUTÍ se ve své práci orientují nejen na odhalování příčin těchto problémů, ale také řešení konkrétních lokálních problémů, s cílem umožnit účast na rozhodování ve veřejných záležitostech těm, jichž se rozhodnutí bezprostředně dotýkají.“* (<http://www.nesehnuti.cz/>).

„Nesehnutí“ se hlásí rovněž k Etickému kodexu ekologických organizací, ze kterého odvozují svůj vlastní kodex. Výraznou postavou této organizace je Milan Štefanec, mimo jiné člen organizace Amnesty International, který osobně koordinuje projekt „Zaostřeno na hypermarkety“. Některé jeho články publikovalo Občanské sdružení TUSTA ve svém občasníku „Domažlické paradoxy“. Sdružení má ve svém programu vedle obecně známých ekologických problémů i prosazování práv zvířat.

### **Přátelé přírody**

„Přátelé přírody“, dříve občanské sdružení, působí nyní v právní formě obecně prospěšné společnosti v Severních Čechách, mají však svou síť členů a příznivců rovněž v celé České republice. Hlavní jejich aktivita, díky které vešli ve známost i pro širší veřejnost, je soustavné oponování stavbě jezů na řece Labi. Se střídavými úspěchy vyvíjejí aktivity k ochraně zemědělské půdy, proti stavbám velkoplošných parkovišť a dalších dopravních staveb (konkrétně dálnice D8) a jejich specialitou je ochrana bobrů. Za své motto přijali výrok E. Burkeho (ekologa, autora knihy [Environment and World History](#)): „Nikdo nedělá větší chybu než ten, kdo nedělá nic v domnění, že to málo, co udělat může, nemá význam“. (<http://www.prateleprirody.cz>).

Výraznou a mediálně známou je osoba Mariána Páleníka, ředitele společnosti. Zejména díky jemu vydala společnost desítky drobných publikací s ekologickou tematikou, protože jedním z jejích cílů je šíření informací pro soustavné utváření ekologického vědomí ve společnosti. Tato organizace je také známá svými petičními aktivitami.

## **4. Charakteristika Občanského sdružení TUSTA**

### **4.1. Podmínky a motivace k založení Občanského sdružení TUSTA**

Město Domažlice má 10 000 obyvatel, se spádovou oblastí můžeme uvažovat asi o 12 až 13 tisících obyvatel. V období devadesátých let minulého století prošlo změnami danými novým celospolečenským kursem, včetně postupného, zprvu víceméně chaotického rozvoje soukromého podnikání se všemi důsledky z toho plynoucími. Z nich za nejpodstatnější pro obsah této práce považuji zánik velkých zaměstnavatelů, vznik řádově stovek podnikatelských subjektů od živnostníků po malé a střední firmy a ustavení několika větších (vesměs stavebních) firem na bázi majetku bývalých socialistických podniků. Zvláště pro Domažlice pak byl charakteristický příliv vietnamských trhovců, mimo jiné i proto, že v sousedním Německu bylo jejich působení administrativními kroky omezováno.

Devadesátá léta znamenala i nástup zahraničních obchodních řetězců s jeho kulminací počátkem nového století a následným přeskupováním. Na Domažlice jako na poměrně malé a tedy tržně méně zajímavé město došlo s menším zpožděním, přesto však v nich byly otevřeny prodejny Penny Market, Julius Meinl a Albert, z tuzemského kapitálu pak velkoprodejna Panský dvůr a dvě velké samoobslužné prodejny. Na historickém náměstí se stále více prosazovali vietnamští prodejci, a to za prakticky nekontrolovaných podmínek, které by podle hygienických, daňových, celních, bezpečnostních, pracovních a mnohých dalších právních předpisů byly pro původní místní obchodníky naprosto nepřijatelné. Mimořádný nárůst obchodních ploch ostatně vnímalo i zastupitelstvo Města Domažlic, které ve studii „Strategie rozvoje města Domažlic“ konstatovalo jako negativum nadbytek obchodních řetězců a zánik drobných provozoven.

Počátkem nového tisíciletí, kdy výše popsaná situace byla víceméně ustálená a drobní obchodníci a řemeslníci, kteří přečkali atak obchodních řetězců (otevření supermarketu znamená vždy úbytek zákazníků, ale i pracovních míst u obchodníků, výrobců, dodavatelů i řemeslných profesí, neboť obchodní řetězce nevyužívají místní služby), pronikly na veřejnost informace o záměru vedení města povolit stavbu dvou dalších supermarketů, navzdory jim samým schválené „Strategie rozvoje města“. Tyto informace měly nejdříve charakter fámy, neboť veřejnost byla, pokud jde o vybavenost prodejními plochami na jednoho obyvatele, dostatečně satureována a představa dalších velkoprodejen se jevila jako nesmyslná. Kromě toho by jim měly být obětovány dva

historicky cenné objekty, a to jednak budovy bývalé tzv. Kaubovy továrny (později továrny na vysokozdvizné vozíky DESTA), technické stavby, která byla v řízení o prohlášení nemovitou kulturní památkou, a jednak, pro místní patrioty ještě více nemyslitelně, areál původního městského pivovaru.

Z fám se stala skutečnost po zcela nečekané demolici továrny DESTA ve prospěch supermarketu DISCONT PLUS. Tato událost byla prvním impulsem k založení Občanského sdružení TUSTA (dále jen OS TUSTA). Původně se jednalo o iniciativu několika místních občanů, kteří se k celé záležitosti vyjádřili v tisku poté, kdy se studenti Gymnázia J. Š. Baara ohradili proti druhému záměru, totiž výstavbě Obchodního domu Kaufland (dále jen OD Kaufland). Následující text uvádím v plném znění, jak pro jeho význam z pohledu posouzení motivace k založení občanského sdružení, tak i proto, že se v archivu OS TUSTA zachoval pouze jako podklad k tisku (bez titulku) a v redakci týdeníku Domažlicko jej nelze dohledat:

*„Demolici technické památky, bývalé továrny DESTA (proti názoru památkářů), bylo prakticky započato s výstavbou jednoho supermarketu v centru města. Výstavba druhého je plánována v horní části areálu městského pivovaru. Město již pozemky k tomuto účelu prodalo. Kromě supermarketu zde má být vybudováno i parkoviště pro 164 aut.*

*Proti záměru výstavby supermarketu s parkovištěm v těsném sousedství budovy gymnázia, v klidové zóně města, se před časem zcela marně ohradili svou peticí studenti této školy. Starosta Látka tehdy vzkázal těm, kterým by stavba mohla znepříjemnit život, aby se obrátili na soud.*

*Dopravní zatížení centra města je již dnes na hranici únosnosti. Z vyjádření orgánu ochrany veřejného zdraví KHS Plzeň vyplývá, že hlučnost dopravy (akustický tlak) v Komenského ulici již dnes dosahuje hraničních hodnot hygienických limitů, a to i při použití tzv. korekce staré hlukové zátěže. Jednoduše řešeno - provoz na komunikaci Komenského je dnes možný pouze díky tomu, že se bere v úvahu tato korekce, tj. snížení hygienického limitu pro hlukovou zátěž.*

*Dle nařízení vlády č.502/2000 Sb. a rovněž stanoviska národní referenční laboratoře pro měření a posuzování hluku v komunálním prostředí nelze ale tuto korekci hlukové zátěže uplatnit na komunikacích, kde dojde ke změně intenzity dopravy. To se zde nepochybně stane. Počítá se totiž s denním nárůstem 1312 průjezdů v provozní době nákupního střediska. Kromě toho by zde muselo dojít i ke změně projektových parametrů původní komunikace - zvýšení počtu jízdních pruhů.*

*A dále - v případě realizace stavby bude zvýšené koncentrace výfukových plynů dýchat mnoho hodin denně na 1700 žáků a studentů. Předpokládáme, že radnice veřejnost, tj. i rodiče těchto dětí, na tuto skutečnost upozorní.*

*Názor orgánu ochrany veřejného zdraví je jednoznačný: Za současné situace není možno připustit další hlukovou zátěž a stavba obchodního domu na tomto místě je možná*

*pouze po realizaci obchvatu města Domažlice, event. jiné zásadní úpravě dopravní koncepce.*

*Lze jen těžko věřit tomu, že město bylo k prodeji areálu donuceno nouzí, a že by naopak postupně nenašlo prostředky na jeho úpravu do podoby např. parku, který by si zde raději představil i sám starosta Látko. Z centra města je to na kterýkoliv jeho okraj ne více než jeden kilometr. Tuto vzdálenost by jistě zákazníci, kteří k nákupu nutně potřebují auto, snadno překonali i k supermarketu, který by stál – jako všude v civilizované Evropě – právě na okraji města.*

*Všichni zastupitelé, s jedinou výjimkou, výstavbu obou supermarketů v centru podpořili. Je možné, že i hodně občanů Domažlic se na ně těší. Patrně v naději, že více supermarketů znamená větší konkurenci a lepší ceny. Náš názor je zcela opačný. Především ale tvrdíme, že dva další supermarkety v centru budou znamenat neúnosné dopravní zatížení včetně hluku a znečištění ovzduší. Otevření jednoho supermarketu znamená vždy zánik mnoha drobných prodejen, úbytek práce pro malé řemeslné provozovny i další profese - tedy úbytek pracovních míst. Je iluzí domnívat se, že pracovních míst v Domažlicích přibude. Ještě nikde se to nestalo. Samotný charakter těchto nových staveb v bezprostřední blízkosti historického centra změní nenávratně tvář Domažlic, a to do podoby tržnice obklopené supermarkety.*

*Mgr. Josef Haas, Martin Kopáček, Jiří Šuchman, Mgr. Jaroslav Tobiáš, MUDr. Jaroslava Veruňková, MUDr. Hana Vyšohlíková.....a další“*

Tento spontánně vzniklý text se stal podnětem k založení OS TUSTA zejména proto, že v něm uvedený výrok tehdejšího starosty Jana Látky aby se ti, kteří jsou proti stavbě OD Kaufland, obrátili na soud, přivedl autory textu k úvaze o nezbytnosti založení občanského sdružení jako subjektu, který bude plnoprávným účastníkem všech správních, případně soudních řízení. Není bez zajímavosti, že vyjma ředitele Gymnázia J. Š. Baara nikdo z ostatních autorů textu neměl žádný konkrétní osobní (existenční) důvod stavbě OD Kaufland oponovat. Ostatně aktivními členy později založeného OS TUSTA se z těchto osob stali pouze tři.

#### **4.2. Formální založení Občanského sdružení TUSTA a jeho charakteristika**

OS TUSTA (výraz „TUSTA“ je původní latinský název Domažlic) tak vzniklo jako vysloveně účelová instituce, která si předsevzala zabránit stavbě OD Kaufland. Důvody, které OS TUSTA proti stavbě namítala, zde neuvádím, protože budou patrné z dalšího textu i z příloh. Protože zakladatelé OS TUSTA si vytkli tento jediný cíl, vědomě se rozhodli omezit počet členů, resp. nijak zvlášť neiniciovat přijímání dalších členů, a proto v průběhu jeho existence jejich počet nepřesáhl číslo deset. Tento pragmatický přístup se

dle mínění členů ukázal jako užitečný, protože prakticky od prvopočátku aktivita sdružení sestávala z činností vyžadujících odbornou, zejména právní erudici, ze snahy prosadit do místních tištěných médií své vlastní články o problému stavby OD Kaufland a informace z jednání s úředníky stavebního úřadu, odboru památkové péče a s dalšími subjekty v celém procesu schvalování nejdříve územního, posléze stavebního rozhodnutí.

To ovšem neznamenalo, že by OS TUSTA nemělo podporu veřejnosti, jak bude doloženo později situací, kdy zorganizovalo petiční akci a získalo při ní ke třem stům sympatizantů během několika dnů. Protože se jednalo o první občanské sdružení takto výlučně zaměřené, scházely jeho členům praktické zkušenosti, totéž ovšem zčásti platilo i o druhé straně – orgánech státní správy. Za zmínku jistě stojí i to, že o své činnosti a o okolnostech výstavby OD Kaufland informovalo OS TUSTA obšírně v občasníku „Domažlické paradoxy“, kterého za dobu jeho existence vyšlo šest čísel. V tomto tisku (vždy na čtyřech stranách formátu A3) byl poskytován prostor i obecnějším společenským jevům, místním kulturním akcím, anketám. Byl distribuován přes provozovny sympatizujících živnostníků a osobně doručován známým, pokaždé v nákladu 1000 kusů.

OS TUSTA bylo ustaveno podle podmínek zákona č.83/1990 Sb., o sdružování občanů. Byla svolána ustavující schůze (viz příloha č. 1), schváleny stanovy (viz příloha č.2) a zvoleny orgány sdružení. Stanovy byly zaslány k registraci na Ministerstvo vnitra ČR. v očekávání, že ústřední orgán státní správy dodrží lhůtu, kterou mu v této věci zákon stanoví na 30 dnů. Po marném uplynutí této lhůty a po telefonických urgencích MV ČR registraci provedlo, a tak po přidělení registračního čísla (VS/1-1/56758/04-R) OS TUSTA získalo právní subjektivitu.

## **5. Občanské sdružení jako účastník správního řízení dle zákona**

Stávající právní úprava poskytuje občanským sdružením četné možnosti realizovat své záměry v praxi tím, že jim přiznává právo stát se účastníkem správního řízení, na kterém má z hlediska ochrany životního prostředí zájem. To je dáno jednak samotným zákonem č. 83/1990 Sb., který občanským sdružením přiznává právní subjektivitu jako ostatním právnickým osobám, jednak dalšími zákony, jejichž stručný nástin uvádím:

### **5.1. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**

Předně zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dává občanským sdružením (tedy právnickým osobám, nikoliv jednotlivcům, což je rozhodující důvod zakládání občanských sdružení orientujících se na životní prostředí) možnost účastnit se těch řízení, v nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Podle § 70 uvedeného zákona mohlo v době založení OS TUSTA, jehož hlavním cílem podle stanov je ochrana přírody a krajiny, požádat, aby ho úřady předem informovaly o všech zahajovaných řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Dle současné právní úpravy je nutno tuto žádost podávat každoročně znovu. Jedná se o opatření, které v zásadě správně ulehčuje práci příslušným úřadům, neboť by jinak i marně obesílaly sdružení, která kupř. v konkrétní věci již nesledují svůj zájem, či dokonce zcela zanikla.

Mezi rozhodující úřady, které mají v kompetenci řízení ve smyslu paragrafu 70 zákona č. 114/1992 Sb. patří stavební úřady (tj. odbory obecního úřadu obce s rozšířenou působností) nebo speciální stavební úřady, vede-li se řízení v režimu vodního zákona, silničního zákona nebo horního zákona. Dále pak např. správy národních parků nebo chráněných krajinných oblastí (a další orgány ochrany přírody s kompetencemi ve zvláště chráněných územích, srov. § 75 citovaného zákona) nebo například obce v rozhodování o povolení kácení dřevin (srov. § 8 cit. zákona).

Pokud občanské sdružení výše uvedenou žádost podá, je úřad povinen informovat sdružení již v okamžiku, kdy se zahajuje řízení spadající pod vymezení v dané § 70 zákona č. 114/1992 Sb. a je obsaženo i v podané žádosti. Pokud se občanské sdružení chce řízení účastnit, musí do 8 dnů od doručení oznámení o zahájeném řízení písemně úřadu potvrdit, že chce být účastníkem v tomto řízení. Může se také stát, že úřad občanské sdružení neinformuje i přesto, že mu byla doručena žádost o informace o zahajovaných řízeních

podle § 70 uvedeného zákona.

V případech, kdy probíhá řízení, o kterém se občanské sdružení domnívá, že by je úřad měl informovat a umožnit mu stát se jeho účastníkem, a úřad přesto směřem k občanskému sdružení nekoná, může tak být buď proto, že úřad má za to, že v řízení nejsou dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny ve smyslu § 70 tohoto zákona nebo se vůbec nezabýval otázkou dotčení zájmů ochrany přírody a krajiny nebo prostě nereagoval na podanou žádost.

V zásadě ovšem platí, že pokud úřad nesplní svou zákonnou povinnost informovat občanské sdružení dle jeho řádně podané žádosti, je třeba do 8 dnů od doby, kdy se sdružení o vedeném řízení dozví, poslat úřadu přihlášku do řízení s odkazem na § 70 zákona č.114/1992 Sb. a s odkazem na podanou žádost o informace (případně s další argumentací ohledně dotčenosti zájmů chráněných tímto zákonem). Úřad se sdružením buď začne jednat jako s účastníkem řízení nebo musí formou správního rozhodnutí - podle § 14 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) - rozhodnout o tom, že situace nesplňuje podmínky § 70 zákona č. 114/1992 Sb., a tudíž sdružení není účastníkem řízení.

Takovéto rozhodnutí je poté možné napadnout odvoláním, v praxi ovšem tato právní úprava komplikuje vliv občanského sdružení na ochraně životního prostředí.

### **§ 70 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny:**

#### *Účast občanů*

*(1) Ochrana přírody podle tohoto zákona se uskutečňuje za přímé účasti občanů, prostřednictvím jejich občanských sdružení (34) a dobrovolných sborů či aktivů při orgánech ochrany přírody.*

*(2) Místně příslušná organizační jednotka občanského sdružení, jehož hlavním posláním podle stanov je ochrana přírody a krajiny (dále jen "občanské sdružení"), je oprávněna, pokud má právní subjektivitu, požadovat u příslušných orgánů státní správy, aby byla předem informována o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona.*

*(3) Občanské sdružení je oprávněno za podmínek a v případech podle odstavce 2 účastnit se správního řízení, pokud oznámí svou účast písemně do osmi dnů od zahájení řízení orgánu státní správy, který řízení zahájil; v tomto případě má postavení účastníka řízení.(35)*

---

34) § 2 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

35) § 14 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád).



## **5.2. Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.**

Pro postavení občanského sdružení ve správních řízeních je dále relevantní a velmi podstatný zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Podle § 23 odst. 9 tohoto zákona je občanské sdružení, které podalo písemné vyjádření během procedury posuzování vlivů (za splnění dalších podmínek dle § 23), účastníkem navazujících řízení o posuzovaném záměru. V režimu zákona o posuzování vlivů ale občanské sdružení nebude úřadem přímo informováno o zahájení procedury EIA (*Environmental Impact Assessment*, tedy *Vyhodnocení vlivů na životní prostředí*), protože informování veřejnosti se děje zveřejněním na úředních deskách (např. i na úředním internetu). Režim zveřejňování, počítání lhůt atd. je zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí upraven specificky.

### **§ 23 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí:**

*(9) Místně příslušná jednotka občanského sdružení nebo obecně prospěšné společnosti, jejímž předmětem činnosti je ochrana veřejných zájmů chráněných podle zvláštních právních předpisů, 11) (dále jen "občanské sdružení") nebo obec dotčená záměrem se stává účastníkem navazujících řízení podle zvláštních právních předpisů, 1) pokud*

*a) podala ve lhůtách stanovených tímto zákonem písemné vyjádření k oznámení, dokumentaci nebo posudku,*

*b) příslušný úřad ve svém stanovisku podle § 10 odst. 1 uvedl, že toto vyjádření zcela nebo zčásti do svého stanoviska zahrnul, a*

*c) správní úřad rozhodující v navazujícím řízení nerozhodl, že veřejné zájmy, které občanské sdružení hájí, nejsou v navazujícím řízení dotčeny.*

## **5.3. Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění**

Postavení občanských sdružení je upraveno rovněž v zákoně č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci). Do řízení podle zákona o integrované prevenci může - pokud už není účastníkem na základě zvláštního zákona, tedy např. § 7 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. - vstoupit občanské sdružení, jehož předmětem činnosti je prosazování a ochrana veřejných zájmů podle zvláštních právních předpisů, pokud se jako účastník písemně přihlásí úřadu do 30 dnů ode dne zveřejnění údajů ze žádosti podle § 8 (§ 7 odst. 1 zákona 76/2002 Sb., o integrované prevenci).

### **§ 7 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci**

*Účastníci řízení*

- (1) Účastníky řízení o vydání integrovaného povolení jsou vždy
- a) provozovatel zařízení,
  - b) obec, na jejímž území je nebo má být zařízení umístěno,
  - c) kraj, na jehož území je nebo má být zařízení umístěno,
  - d) občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, zaměstnavatelské svazy nebo hospodářské komory, jejichž předmětem činnosti je prosazování a ochrana profesních zájmů nebo veřejných zájmů podle zvláštních právních předpisů,<sup>12)</sup> dále obce nebo kraje, na jejichž území může toto zařízení ovlivnit životní prostředí, pokud se jako účastníci písemně přihlásily úřadu do 30 dnů ode dne zveřejnění údajů ze žádosti podle § 8.
- (2) Za účastníka řízení se považuje také ten, kdo by jím byl podle zvláštních právních předpisů,<sup>6)</sup> není-li již jeho postavení účastníka vymezeno v odstavci 1

#### **5.4. Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách**

Další, pro naše téma méně důležitý zákon, který přiznává občanským sdružením právo vstoupit do řízení, ve kterých jsou dotčeny zájmy životního prostředí, je vodní zákon (zákon č. 254/2001 Sb., o vodách). Odstavce 6 a 7 § 115 vodního zákona dávají občanskému sdružení právo požádat o informace o vodoprávním orgánem (srov. § 104 a následujícího vodního zákona) zahajovaných řízení a právo se do řízení přihlásit jako účastník řízení. Situace sdružení je analogická režimu zákona č. 114/1992 Sb.

##### **§ 115 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách:**

(6) Občanské sdružení, jehož cílem je podle jeho stanov ochrana životního prostředí, je oprávněno být informováno o zahajovaných správních řízeních vedených podle tohoto zákona, pokud o tyto informace vodoprávní úřad požádá; žádost musí být co do předmětu a místa řízení specifikována.

(7) Občanské sdružení má postavení účastníka řízení vedeného podle tohoto zákona, jestliže písemně požádá o postavení účastníka řízení do 8 dnů ode dne sdělení informace podle odstavce 6.

## **6. Občanské sdružení jako účastník správního řízení v praxi**

### **6.1. Přehled námitek OS TUSTA jako účastníka správních, resp. soudního řízení ke stavbě OD Kaufland**

Ve třetí kapitole byla popsána motivace založení OS TUSTA a zdůrazněn byl i fakt, že OS TUSTA bylo založeno za jediným účelem – totiž zabránit stavbě OD Kaufland. Argumenty proti stavbě OD Kaufland, popsané v prvopočátku celé kauzy obecně, byly precizovány dle dostupných informací a ve zkratce zpřehledněny s přihlédnutím k jejich významu takto:

- neúnosné hlukové zatížení,
- zásadní zvýšení škodlivin v ovzduší, zejména na školním hřišti sousedícím s budoucím parkovištěm u OD Kaufland,
- zvýšení dopravní zátěže před základní školou,
- nevratné poškození stávajícího charakteru intravilánu města, zejména přiléhající městské památkové rezervace (MPR),
- úbytek pracovních míst v důsledku zániku malých provozoven v okolí,
- snížení daňových příjmů Města Domažlice,
- nejasnosti ohledně prodeje části bývalého areálu pivovaru.

Tyto argumenty se staly základem námitek a připomínek všech podání, které OS TUSTA podalo v řízeních územním a stavebním, a posléze i soudním, kde přibýly i námítka proti některým formálním postupům příslušných správních orgánů.

### **6.2. Žádost OS TUSTA o informace k relevantním správním řízením**

Posouzení celé situace vedlo poté OS TUSTA (jak bylo rozhodnuto na členské schůzi, viz příloha č. 1) dne 26. 3. 2004 k podání žádosti o informace o zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních podle § 70 odst. 2 a dalších ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, a to pokud mělo jít o veškeré zamýšlené zásahy a zahajovaná správní řízení, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, které jsou chráněny podle výše citovaného zákona. Tato obecně formulovaná žádost byla podáním z téhož dne konkretizována ve vztahu k zamýšlené stavbě OD Kaufland („...řízení, která se týkají územního, eventuálně dalších řízení souvisejících s výstavbou obchodního domu Kaufland, případně jiné stavby v areálu

bývalého pivovaru v Domažlicích“).

Podání těchto žádostí místní stavební úřad „zaskočilo“, zřejmě se jednalo o první žádosti tohoto druhu na úřad doručené. V prvopočátku se místní stavební úřad rozhodl žádost zcela ignorovat a na to, že bude dodržovat zákon, přistoupil až po urgenci ze strany OS TUSTA. Závažnější byl případ, kdy stavební úřad již se znalostí zákonné úpravy zřejmě záměrně nevyrozuměl OS TUSTA o chystané demolici části domu čp. 10 (v majetku města) při vstupu do areálu pivovaru. Bez této demolice bylo zcela vyloučeno získat takový prostor pro vjezd do areálu pivovaru, který by připouštěl alespoň udělení výjimky z příslušných stavebních a dopravních norem.

Demolice byla tudíž provedena bez řádně vydaného stavebního povolení, neboť občanské sdružení bylo jako plnoprávný účastník řízení opomenuto a dokončena přesto, že k okresnímu soudu byl neprodleně podán návrh na předběžné opatření požadující zastavení stavebních (tj. demoličních) prací. Návrh byl zamítnut z formálních důvodů a toto rozhodnutí soudu již Občanské sdružení TUSTA nenapadlo, protože situace po urychleně provedené demolici byla nevratná..

Stavebníkem byl v tomto případě nikoliv investor OD Kaufland, ale samo Město Domažlice, které v zájmu investora provedlo nezákonnou demolici domu čp. 10 pro „účel vybudování světelné křižovatky Kaufland“, a to v době, kdy dokonce ještě nebylo ani zahájeno územní řízení o umístění OD Kaufland.

### **6.3. Územní řízení**

#### **6.3.1. Zahájení územního řízení, podání námitek, pokus o petici**

Územní řízení ve věci stavby OD Kaufland bylo zahájeno oznámením na úřední desce města. OS TUSTA podalo své námítky dne 24.9.2004. Předtím se snažilo bez úspěchu přimět radu Města Domažlice k tomu, aby o eventuální stavbě OD Kaufland vypsal referendum. Protože tato iniciativa neměla žádný výsledek, rozhodlo se OS TUSTA oslovit veřejnost textem, který shrnul stávající situaci a pojalo ji zároveň i jako „zkušební“ petici (příloha č. 3). Během necelých čtrnácti dnů se pod ní podepsalo na tři sta obyvatel Domažlic, resp. i těch občanů ze spádové oblasti, kterých se stavba OD Kaufland týká, například živnostníků, zaměstnanců, rodičů školáků a studentů atp. Ani tento ohlas ve veřejnosti nezměnil stanovisko představitelů města a o referendu odmítli být jen uvažovat.

### **6.3.2. Odvolání proti územnímu rozhodnutí**

Již dne 26.10.2004 – tedy v mimořádně krátké době - vydal místní stavební úřad kladné rozhodnutí ve věci umístění stavby OD Kaufland. Oznámení bylo opět zveřejněno na úřední desce, přestože v té době již OS TUSTA bylo, díky podaným námitkám, známým účastníkem řízení a mělo mít stejná práva jako samotný stavebník. Ostatně OS TUSTA se přípisem ze dne 26.8.2004 znovu domáhalo postavení účastníka řízení a dne 1.9.2004 požádalo o poskytnutí podkladů k územnímu řízení.

Stejná situace se později opakovala v průběhu řízení stavebního, kdy OS TUSTA nemělo možnost seznámit se s podklady se zdůvodněními typu „ochrany obchodního tajemství“, nemožnosti pořizovat kopie údajně z technických důvodů atp. V žalobě, která byla ve věci nakonec podána na Krajský úřad Plzeň, žalobce, tj. OS TUSTA, toto znevýhodnění použilo i jako jeden z důvodů podání žaloby a v tomto bodě mu soud dal za pravdu, když konstatoval nerovnost účastníků řízení. Žalovaný se k tomuto bodu žaloby vůbec nevyjádřil.

Konkrétním důsledkem přístupu stavebního úřadu byla skutečnost, že OS TUSTA se dozvědělo o zveřejněném rozhodnutí v samém závěru lhůty pro odvolání. V tomto směru byl stavební úřad velmi precizní a na rozdíl od rozhodnutí v jiných věcech svá rozhodnutí ve věci OD Kaufland zveřejňoval přesně na zákonem stanovenou dobu 30 dnů a OS TUSTA opět zahrnul mezi nikoliv již známé účastníky řízení, ale celou veřejnost, která by mohla být záměrem eventuelně dotčena. Odvolání OS TUSTA bylo podáno dne 10.11.2004 ke Krajskému úřadu Plzeňského kraje prostřednictvím místního stavebního úřadu a bylo úspěšné. Rozhodnutí o umístění stavby OD Kaufland bylo zrušeno.

### **6.3.3. Pokračování územního řízení**

Protože stavební úřad nadále ignoroval OS TUSTA jako známého účastníka předmětného řízení, byli jeho členové informováni opět až z úřední desky o tom, že probíhá pokračování územního řízení ve věci umístění stavby OD Kaufland. Článkem v místním tisku vyzvalo veřejnost, aby se ve věci angažovala a samo podalo dne 22.7.2005 námitky proti pokračování řízení s obdobnými argumenty jako v prvním odvolání. Tyto námitky byly podány z důvodu právní jistoty, neboť jako známý účastník řízení mělo být OS TUSTA řádně obesláno, což se opět nestalo (tato praxe stavebního úřadu se ostatně týkala i dalších známých účastníků řízení). Stavební úřad na toto podání

vůbec nereagoval, a to přesto, že v něm byl i výslovně upozorněn na nezákonnost svého postupu, kdy v rozporu s nařízením Krajského úřadu v Plzni v územním řízení pokračoval, jakkoliv mu bylo uloženo zahájit řízení nové.

#### **6.3.4. Vydání územního rozhodnutí**

Nové, podle očekávání kladné územní rozhodnutí bylo vydáno dne 5.9.2005, a to znovu pouze vyvěšením na úřední desce. OS TUSTA podalo dne 19.9.2005, v poslední den lhůty, ke Krajskému úřadu Plzeňského kraje blanketní odvolání, které ve lhůtě deseti dnů doplnilo důvody, jak již byly uvedeny výše, a poukázalo navíc na četná formální pochybení a nezákonný postup stavebního úřadu.

Krajský úřad Plzeňského kraje zamítnul toto odvolání a své rozhodnutí, týkající se územního rozhodnutí v Domažlicích, zveřejnil na své úřední desce v Plzni. Domažlický stavební úřad toto rozhodnutí v Domažlicích nezveřejnil vůbec. Za těchto okolností OS TUSTA napadlo pravomocné územní rozhodnutí u Krajského soudu v Plzni, žaloba však byla zamítnuta pro zmeškání lhůty. Proti zamítnutí podalo OS TUSTA kasační stížnost, která byla rovněž zamítnuta.

#### **6.4. Stavební řízení ve věci OD Kaufland**

Protože investor OD Kaufland disponoval již pravomocným územním rozhodnutím, podal neprodleně žádost o vydání stavebního povolení. Přestože OS TUSTA obnovilo dne 26.2.2007 svou žádost o poskytování informací, jak nově ukládal zákon pokud jde o zahajovaná stavební řízení, jež se mohou dotknout životního prostředí obecně a pokud jde o stavbu OD Kaufland zcela konkrétně, místní stavební úřad OS TUSTA nadále neobesílal.

##### **6.4.1. Zahájení stavebního řízení, podání námitek**

Stavební řízení k novostavbě OD Kaufland s parkovištěm bylo zahájeno dne 19.2.2007 a tato skutečnost byla oznámena opět pouze na úřední desce. OS TUSTA, jakož i další oponenti stavby, podali své námítky, OS TUSTA dne 16.3.2007. OS TUSTA se stejnými argumenty jako v řízení územním, stavební úřad pak některé námítky zamítnul jako nedůvodné, některými (zvýšeným hlukem) se vůbec nezabýval.

#### **6.4.2. Odvolání proti stavebnímu rozhodnutí**

Za situace, kdy se přes zjevné porušování zákona jak představiteli Města Domažlice, tak místního stavebního úřadu i Krajského úřadu v Plzni schylovalo ke stavbě, která dle mínění OS TUSTA významně ohrožovala životní prostředí v Domažlicích, obrátili se jeho členové na další občanské sdružení, a to Děti Země - Plzeň. Ve vzájemné spolupráci pak vypracovali svá odvolání proti stavebnímu povolení, které vydal místní stavební úřad dne 22.6.2007.

OS TUSTA ve svém podání ke Krajskému úřadu v Plzni zopakovalo své argumenty. Děti Země – Plzeň pak napadly více formálních pochybení a z věcných důvodů se soustředily na problém hluku a exhalací.

Krajský úřad v Plzni všechna odvolání proti vydanému stavebnímu povolení zamítnul a potvrdil je svým rozhodnutím ze dne 2.1.2008. Zrušení tohoto rozhodnutí se OS TUSTA domáhalo, zastoupeno Ekologickým právním servisem, o.s. soudní cestou.

#### **6.5. Demolice, stavba**

Neprodleně poté, kdy bylo jinak než soudní žalobou napadnutelné stavební povolení pravomocné, zahájil stavebník, Intercora, a.s., demolici celého areálu bývalého domažlického pivovaru. Demoliční práce byly započaty k překvapení domažlické veřejnosti, která se domnívala, že stavba OD Kaufland se po předchozích průtazích již neuskuteční. Překvapen byl ovšem i Národní památkový úřad v Plzni, který se o demolici dozvěděl až z tisku a marně se dodatečně pokoušel vynutit si provedení závazného archeologického průzkumu. Zcela neúčinně pak navrhoval, aby místo betonového monolitického bloku byla použita jiná, odstranitelná konstrukce. Dle vyjádření členů OS TUSTA, kteří na situaci Národní památkový úřad v Plzni upozornili, nebyly tyto snahy pracovníků památkové péče míněny ani v nejmenším důsledně a vážně.

Stavebník práce urychloval tím spíše, že OS TUSTA podalo u Krajského soudu v Plzni žalobu na Krajský úřad v Plzni a domáhalo se zrušení jeho rozhodnutí.

#### **6.6. Soudní řízení**

Soudní řízení bylo zahájeno podáním žaloby v zastoupení Ekologického právního servisu, o.s., o devíti žalobních bodech dne 29. 2. 2008, rovněž bylo navrhováno vydání předběžného opatření, aby soud svým rozhodnutím zastavil již probíhající stavební, resp.

stále ještě demoliční práce. Odkladný účinek žalobě přiznán nebyl, a to usnesením ze dne 8.4.2008, přes urgenci ze dne 17.3.2008, kdy bylo doloženo, že zastavením stavebních prací nevznikne stavebníkovi nevratná újma a naopak může dojít k nevratnému stavu v případě, že práce budou pokračovat a žaloba bude nakonec úspěšná.

Podle očekávání členů OS TUSTA bylo soudní projednávání zdlouhavé. Kupř. vyjádření žalovaného ze dne 26. 5. 2008 bylo žalobci postoupeno k vyjádření až 8. 7. 2008.

Z devíti žalobních bodů soud uznal jako důvodné dva. První - nejpodstatnější – se týká právě zkrácení práv žalobce v jeho základní úloze ochránce přírody a krajiny, resp. i krajinného rázu. Soud i s přihlédnutím k judikatuře Nejvyššího správního soudu dovodil, že bylo povinností stavebního úřadu zajistit odborné posouzení vlivu stavby na krajinný ráz, resp. i vliv na životní prostředí, tedy tzv. řízení EIA. Podstatou druhého důvodného žalobního bodu pak bylo porušení procesních práv žalobce jako účastníka správních řízení, a také pro odepírání poskytování podkladů.

Ostatní žalobní body soud shledal nedůvodnými, neboť neuznal, že žalobce jako účastník správních řízení byl oprávněn namítat, kupř. pokud jde o vlastnické právo k dotčeným pozemkům. Nepovažoval ani za nutné vyslechnout žalobcem navrhované svědky – pracovníky Národního památkového ústavu v Plzni. Celkově však soud přiznal žalobci plný úspěch ve věci, včetně přiznání nákladů řízení. Především pak zrušil rozhodnutí Krajského úřadu v Plzni, kterým bylo zamítnuto odvolání žalobce proti vydanému stavebnímu povolení, a zrušil i samotné stavební povolené, vydané Městským úřadem Domažlice.

Tento rozsudek (příloha č. 5 – část rozsudku) byl vydán dne 29. dubna 2009 jako pravomocný, přípustná proti němu byla jen kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.

## **6.7. Kolaudace**

V době, kdy byl vydán rozsudek, který zrušil stavební povolení k OD Kaufland, byl supermarket v provozu již šestý měsíc, tedy již od listopadu roku 2008. Jednalo se o tzv. zkušební provoz, který byl podmínkou kolaudace stavby. Kolaudace samotná pak proběhla v únoru 2009 s tím, že od zahájení provozu, (za necelé čtyři měsíce), nebyl zjištěn žádný negativní vliv na životní prostředí či dopravní situaci. Samotné kolaudační rozhodnutí pak bylo vydáno tři týdny před vynesení rozsudku, tj. dne 8. 4. 2009.



## **6.8. Další činnost OS TUSTA**

Výsledek, kterého OS TUSTA dosáhlo od data svého založení (26. 3. 2004) téměř přesně za pět let (do 29. 4. 009) v jediné věci, kterou si vytklo jako svůj cíl, vedl k tomu, že jeho činnost prakticky skončila. Rozsudek, který znamenal zrušení vydaného stavebního povolení podle vyjádření členů OS TUSTA již nikoho kompetentního nezajímal. Starosta města se o něm údajně dozvěděl až v listopadu roku 2009 při osobním setkání a zástupcům OS TUSTA sdělil, že rozsudek nemá a že si jej nechá zaslat. Stavební úřad se záležitostí nezabýval a nezabývá. Jedná se patrně o jedinou stavbu v Domažlicích, která nemá řádné stavební povolení, rozhodně o jedinou stavbu této velikosti – v Domažlicích možná stavbu vůbec největší. Dle mínění pracovníků Ekologického právního servisu, o.s. tato situace nemá u nás precedens a řešit ji by bylo možno pouze opět soudní cestou. Na tuto možnost OS TUSTA rezignovala.

V roce 2009 prokázalo měření exhalací v ovzduší v Komenského ulici proti základní škole, sousedící s OD Kaufland, že byly překročeny povolené limity karcinogenního benzo (a) pyrenu (BaP) o 80% a oxidů dusíku o 20%, a především pak, že u těchto látek došlo oproti dubnu 2008 – před otevřením OD Kaufland - ke zvýšení o 466 % u BaP a o 576 % u oxidů dusíku. Tyto informace byly publikovány v radničním tisku „Zpravodaj“ (č.6, červen 2009) a proběhla k nim kratičká diskuse v místním tisku, ve které se angažoval již jen jediný člen OS TUSTA jako soukromá osoba.

## **6. 9. Výsledky výzkumného šetření**

Pro ilustraci dopadu obtížné vymahatelnosti právního postupu orgánů, které by je měly garantovat, na jednání a uvažování občanů, mohu prezentovat výsledky výzkumného šetření na téma znalosti občanských sdružení, jejich vztahu k ekologickým sdružením, vlastní ochotě angažovat se při ochraně životního prostředí a nakonec i jejich pohledu na vliv vybudování obchodního domu Kaufland na životní prostředí.

Cílem je ověřit hypotézu, že občané působící v občanských sdružení, nebo s nimi alespoň sympatizující, mají vyhraněnější pohled na nutnost ochrany životního prostředí, častěji se osobně angažují v ochraně životního prostředí a důrazněji poukazují na poškozování životního prostředí, což se mj. projeví i v kritičtějších postoji k vlivu OD Kaufland na zhoršení životního prostředí v jeho okolí.

Účastníky výzkumného šetření bylo 100 občanů z Domažlicka, z toho třetina

bydlela přímo v Domažlicích, třetina ve spádových obcích a třetina v ostatních obcích bývalého okresu Domažlice. Nejčetnější skupinu tvořili občané ve věku 31 až 40 let (28 %) , 27 % dotázaných bylo do 30 let a 45 % nad 40 let. Převládali občané se středoškolským vzděláním (40 %), následovaly osoby s vyučením (18 %) a vyšším odborným vzděláním (17 %), 15 % bylo s vysokoškolským vzděláním a 10 % se základním vzděláním.

Pro ověření výše uvedených hypotéz a případnou ilustraci rozdílů mezi jednáním a postoji jednotlivých skupin občanů k otázkám životního prostředí jsem provedla základní třídění získaných odpovědí na tři skupiny, a to podle toho, zda dotazovaní

- a) jsou nebo byli členem občanského sdružení na ochranu životního prostředí (ze 100 dotázaných se jednalo o 15 osob, z toho 10 mužů a 5 žen),
- b) jsou nebo byli členem jiného občanského sdružení (ze 100 dotázaných se jednalo o 28 osob, z toho 11 mužů a 17 žen. Zpravidla se jednalo o sdružení zaměřená na pomoc mladým rodinám, památkovou péči, folklór),
- c) nejsou členem žádného občanského sdružení (ze 100 dotázaných se jedná o více jak polovinu, 57 osob, z toho 22 mužů a 35 žen, nejčastěji se středoškolským a nižším vzděláním).

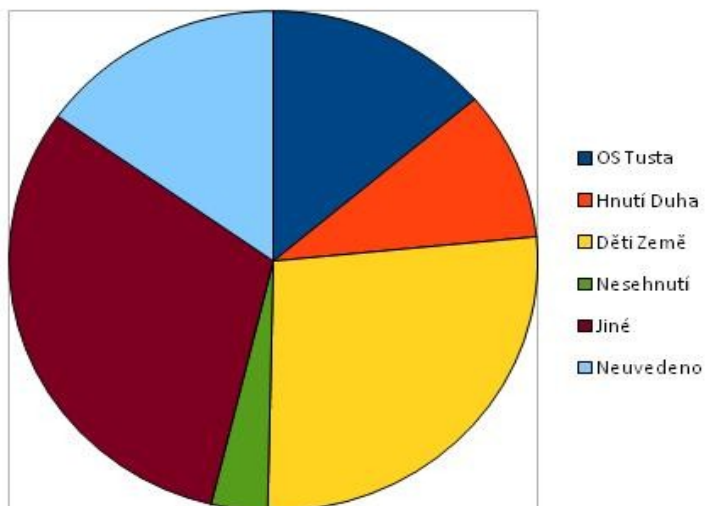
Výsledky výzkumného šetření podle tohoto třídění jsou uvedeny v příloze č. 4.

V čem se tyto skupiny podobají ?

Očekávaně např. v praktickém projevu ekologického jednání, jako je třídění odpadu. Přes 60 % v každé skupině uvádí třídění odpadu pokud se jedná o sklo a plasty, kolem 25 % uvádí ještě pečlivější třídění podle dalších druhů a jen 13 % uvádí, že odpad netřídí.

Poměrně stejně respondenti často uvádějí znalost některého občanského sdružení, nejčastěji jsou uváděny Děti Země 37 %, následuje domažlické OS TUSTA 22 %, celostátní Hnutí Duha 16 %. Podle očekávání je u občanů, kteří se sami angažují v ekologických záležitostech nebo v jiných občanských sdružení, znalost těchto sdružení častější, ale i u těch, kteří se v těchto činnostech neangažují, má třetina povědomí o sdružení Děti Země. Angažující se respondenti pak jako další jim známé sdružení uvádějí Nesehnuté. Dále jsou jednotlivě uváděna: Občanské sdružení Šumava, Libosváry, Nové obzory, Ústav pro ekopolitiku, Greenpeace.

Graf č. 1 Znalost konkrétních občanských sdružení působících místně či celostátně



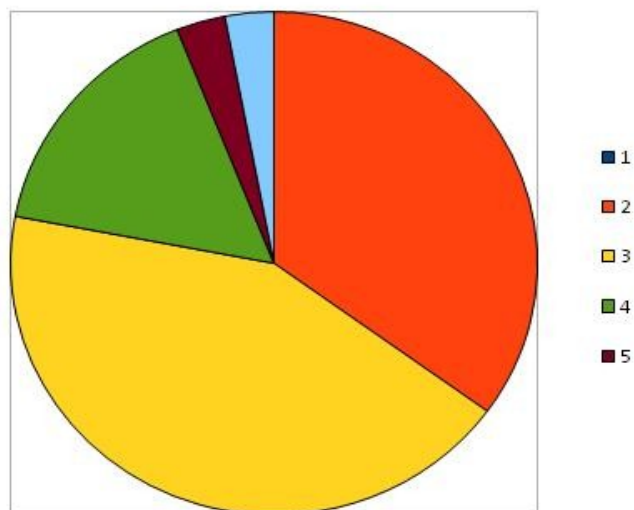
V čem se tyto skupiny občanů liší ?

Podle předpokladu jsou členové občanských sdružení na ochranu životního prostředí kritičtější ve vztahu k účelu vybudování OD Kaufland v Domažlicích a jeho negativního vlivu na okolí. V konkrétních odpovědích převažuje názor, že poloha OD Kaufland byla vybrána špatně, pro občany Domažlic je tento obchod naprosto zbytečný, stavba obchodu velmi negativně poznamenala i tak špatnou dopravní situaci. Stav životního prostředí v Domažlicích pokládají za neuspokojivý až velmi špatný. Polovina také uvádí, že se nebude v ochraně životního prostředí v Domažlicích nijak angažovat, protože jejich názor nemá žádný dopad.

Občané, kteří nejsou členy žádných občanských sdružení, se většinou o žádná občanská sdružení nezajímají, ale polovina z nich se pokládá za sympatizanty s ekologickými aktivitami. Současně polovina z nich se nezajímá ani se nechce osobně angažovat v řízeních, která mohou mít vliv na životní prostředí v okolí jejich bydliště. Ve vztahu ke Kauflandu jsou smířlivější. Více jak polovina je přesvědčena, že tento obchod je pro uspokojování potřeb domažlických občanů vhodný. O tom, zda poloha Kauflandu byla vybrána dobře, nepřemýšlí nebo se domnívají, že byla vybrána špatně, ale z volných odpovědích vyplývá, že ne z důvodu ohrožení životního prostředí, ale např. pro nedostatečný prostor pro parkování zákazníků. Z tohoto pohledu také méně zdůrazňují

velmi negativní vliv stavby OD Kaufland na dopravní situaci, protože tato skupina je současně tolerantnější k míře hluku a exhalací z tohoto provozu v Domažlicích.

Graf č. 2 Celkové hodnocení kvality života v Domažlicích dle školní stupnice



## 7. Závěr

Cílem práce je posouzení možností, jakými může občanské sdružení ovlivňovat životní prostředí. Ochrana životního prostředí se vzhledem k jeho zvyšující se citlivosti na civilizační vlivy stává předmětem úvah prakticky všech společenských věd a lze zaznamenat zvyšující se zájem lidí v průřezu všemi věkovými, sociálními, profesními atp. skupinami. Ostatně již desetiletí je ekologie etablována jako samostatný vědní obor a ekologické vědomí se stává podstatným faktorem, který je nutno brát v úvahu ve všech oblastech života.

Svůj výraz tyto skutečnosti nacházejí i v novodobém fenoménu – občanských sdruženích zaměřených na ochranu životního prostředí. Pro tento účel jsou vybaveny právní subjektivitou, která jim umožňuje účastnit se správních řízení, zejména územních a stavebních. Tato právní úprava není však vždy důsledně respektována odpovědnými správními orgány, resp. i orgány místních samospráv, které mnohdy upřednostňují zájmy velkých soukromých investorů (typicky případy staveb hypermarketů, automobilky Hyundai v Nošovicích), případně i státu (velké liniové stavby – dálnice, jezy na Labi, uvažované gigantické fotovoltaické elektrárny ČEZ).

V popsáném konkrétním případě, kdy se Občanské sdružení TUSTA několik let „potýkalo“ s úředníky stavebního úřadu v Domažlicích, jakož i s představiteli místní samosprávy, lze nalézt všechny tyto praktiky, které v konečném důsledku vedly k realizaci i kolaudaci stavby, aniž by měla řádné stavební povolení. Podstatný je ovšem důsledek, kterého se OS TUSTA obávalo a kvůli kterému se ve věci angažovalo – zhoršení životního prostředí, ke kterému nakonec skutečně došlo. Z tohoto pohledu je možné posoudit, že konkrétně OS TUSTA žádný vliv na životní prostředí nemělo. Ostatně obecně přibývá případů, kdy se občané sdružují kvůli kvalifikovaným protestům proti nadměrnému hluku, a přestože hlukové limity jsou prokazatelně překračovány, problém řešen není, kupř. s odkazem na nedostatek finančních prostředků.

Na druhou stranu ale zaznamenat i případy, kdy soudní rozhodnutí, které dává za pravdu občanským sdružením, je vydáno natolik včas, že je možno nežádoucí či ne v souladu s právem prosazované stavbě zabránit či donutit investora k některým korekcím. Stává se ovšem, že vina za zpoždění stavby, kupř. dálnice, je pak svalována výhradně na ekologické aktivisty, kteří jsou následně nálepkováni jako „ekoteroristé“, nikoliv na úředníky, kteří jednali v rozporu s právem.

Je faktem, že v mnoha směrech dohání naše společnost civilizační standard západní Evropy, často ale bohužel i v těch trendech, které jsou v těchto zemích již dávno považovány za překonané. Kupř. v Belgii podléhá výstavba dalšího super či hypermarketu schválení vládou. V našich poměrech, konkrétně v Domažlicích, byla taková stavba prakticky v kompetenci jednoho řadového úředníka stavebního úřadu.

Předpokládám, že potřeba občanských sdružení k ochraně životního prostředí bude s jeho narůstajícím ohrožením narůstat. Vzájemný vztah občanských sdružení k orgánům státní správy či samosprávy se bude rovněž vyvíjet, nejspíše směrem k určitému vyrovnání sil díky působení profesionálních organizací, které se na právní pomoc v tomto směru specializují. To ale nemění nic na faktu, že k ideálu, kdy tyto složky budou v ochraně životního prostředí spolupracovat, jak koneckonců stávající právní úprava předpokládá, je ještě velmi dlouhá cesta.

## **8. Seznam literatury a použité zkratky**

### **8.1. Seznam literatury**

1. Dohnal, Vítězslav. Černý, Mgr. Pavel. Stát, kraj, obec a občan při ochraně životního prostředí. Ekologický právní servis. Brno 2003. ISBN: 80-86544-04-4
2. Glacová, Dominika. Kompetence jednotlivých orgánů veřejné správy na úseku ochrany životního prostředí (příloha publikace Stát, kraj, obec a občan při ochraně životního prostředí). Ekologický právní servis.
3. Prokop, Mgr. Martin. Účastensství v řízeních na ochranu životního prostředí. Ekologický právní servis. ISBN:80-902570-6-2
4. Černý, Mgr. Pavel. Doucha, Mgr. Pavel. Jak chránit životní prostředí při územním plánování a povolování staveb. Ekologický právní servis. Brno 1999, ISBN: 80-902570-3-8

Použité internetové zdroje

5. <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-obcanskych-sdruzeni/SearchResult.aspx>
6. <http://detizemne.cz>
7. <http://www.nesehnuti.cz>
8. <http://www.prateleprirody.cz>
9. <http://www.hnutiduha.cz>

### **8.2. Použité zkratky**

OS TUSTA	občanské sdružení Tusta
OD Kaufland	obchodní dům Kaufland
MV ČR	ministerstvo vnitra ČR
MPR	městská památková rezervace

## **9. Seznam příloh**

- č.1. Zápis z jednání členské schůze
- č.2. Stanovy Občanského sdružení TUSTA
- č.3. Petice
- č.4. Vyhodnocení dotazníků
- č.5. Rozsudek Krajského soudu v Plzni (vybrané části, které se týkají prvního a druhého žalobního bodu, které soud uznal jako důvodné )



## **č.1. Zápis z jednání členské schůze**

Občanské sdružení TUSTA, Kostelní 1, 344 01 Domažlice

---

### **Zápis z jednání členské schůze (1)**

1. Dne 26.3.2004 se uskutečnilo jednání členské schůze Občanského sdružení TUSTA, při účasti všech jeho členů.
2. Členská schůze schválila konečné znění stanov a jednomyslně zvolila Mgr. Josefa Haase předsedou výboru sdružení a Jiřího Šuchmana jeho zástupcem, revizorem zvolila Mgr. Jaroslava Tobiáše a konstatovala, že hospodářem sdružení byla jmenována pí. Jiřina Řezníčková.
3. Členská schůze jednomyslně rozhodla, že se Občanské sdružení TUSTA bude angažovat ve věci výstavby obchodního domu Kaufland v areálu bývalého pivovaru v Domažlicích, a uložila výboru sdružení učinit v tomto smyslu příslušné kroky

Zapsal: Jiří Šuchman  
V Domažlicích dne 26.3.2004

## **č.2. Stanovy Občanského sdružení TUSTA**

Občanské sdružení TUSTA  
Stanovy

### **Čl. 1**

#### **Název a sídlo**

Název občanského sdružení: Občanské sdružení TUSTA (dále jen „sdružení“)

Sídlo sdružení: Kostelní 1, 344 01 Domažlice

### **Čl. 2**

#### **Charakter sdružení**

Sdružení je dobrovolným, nezávislým a neziskovým sdružením fyzických a právnických osob, v němž se sdružují příznivci historického rázu Domažlic a zdravého životního prostředí k aktivní činnosti na jeho ochranu. Sdružení je právnickou osobou podle českého práva.

### **Čl. 3**

#### **Cíl sdružení**

Cílem sdružení je:

- a) rozvíjení aktivit směřujících k zachování historického rázu města,
- b) rozvíjení aktivit k ochraně životního prostředí,
- c) bránění devastaci městské památkové rezervace a jejího okolí krajiny neuváženými a nenapravitelnými zásahy,
- d) podpora a propagace ekologicky šetrného hospodaření fyzických i právnických osob,
- e) podpora prosazování širší účasti veřejnosti v řízeních týkajících se ochrany životního prostředí
- f) podpora účasti veřejnosti na územně plánovací činnosti a rozhodovacích správních činnostech.

### **Čl. 4**

#### **Základní aktivity sdružení**

Sdružení vyvíjí především tyto aktivity:

- a) památkářská a ekologická osvěta
- b) organizování petičních aktivit na ochranu městské památkové rezervace a životního prostředí
- c) účast ve správních i jiných řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany městské památkové rezervace a životního prostředí.

## Čl. 5

### Členství ve sdružení

1. Členem sdružení může být fyzická osoba starší 15 let nebo právnická osoba. Členství ve sdružení vzniká přijetím člena z rozhodnutí všech členů výboru. Písemná přihláška o přijetí za člena obsahuje jméno a příjmení žadatele a trvalé bydliště. Přihláška dále obsahuje výslovné prohlášení žadatele, že jsou mu známy stanovy sdružení, včetně podmínek členství, a že s nimi souhlasí. Přihláška musí být vlastnoručně podepsána žadatelem.
2. Člen sdružení má právo:
  - a) volit výbor sdružení a další orgány sdružení a být do nich volen
  - b) vyjadřovat se k činnosti sdružení, k přijímaným dokumentům a ke zprávám o činnosti sdružení
  - c) být informován o činnosti sdružení.
3. Člen sdružení má povinnost:
  - a) dodržovat tyto stanovy
  - b) nevystupovat jménem sdružení bez jeho vědomí, tzn. bez vědomí všech členů výboru sdružení.
4. Členství ve sdružení zaniká:
  - a) doručením písemného oznámení o vystoupení člena výboru sdružení,
  - b) rozhodnutím členské schůze o vyloučení,
  - c) úmrtím člena sdružení,
  - d) zánikem sdružení.

## Čl. 6

### Orgány sdružení

1. Nejvyšším orgánem sdružení je členská schůze jeho členů, kterou svolává výbor sdružení. Je usnášeníschopná za přítomnosti nejméně třetiny členů sdružení. Členská schůze rozhoduje nadpoloviční většinou všech přítomných, v případě změny stanov většinou dvoutřetinovou. Členská schůze se schází nejméně jednou ročně, aby
  - a) schválila stanovy sdružení a jejich změny
  - b) zvolila na jednoleté funkční období nejméně dvoučlenný výbor sdružení a případně jej odvolala
  - c) zvolila revizora sdružení
  - d) schválila výroční zprávu sdružení
  - e) schválila revizní zprávu předkládanou revizorem
  - f) schválila rozpočet sdružení

- g) potvrdila anebo napravila postup výboru při přijímání členů sdružení a rozhodla o případném vyloučení členů sdružení
  - h) rozhodla o případném zániku sdružení
2. Výbor řídí činnost sdružení v období mezi členskými schůzemi a skládá se z předsedy a místopředsedy. Je volen na členské schůzi tajnou volbou. Zvoleni jsou ti, kdo dostali nejvíce hlasů. Hospodářskou činnost sdružení řídí jeho hospodář, který je jmenován výborem sdružení.
  3. Každý člen výboru je oprávněn jednat samostatně jménem sdružení.
  4. Revizor sdružení kontroluje jeho činnost a dohlíží, aby byla v souladu se stanovami a právními normami. Vypracovává revizní zprávu pro členskou schůzi.

## **Čl. 7**

### **Hospodaření sdružení**

1. Příjmy sdružení tvoří dobrovolné členské příspěvky, dary právnických a fyzických osob.
2. Výdaje sdružení jsou zaměřeny na uskutečňování jeho cílů a v souladu s formami činnosti uvedenými v čl. 4 těchto stanov.
3. Návrh rozpočtu sdružení připravuje jeho výbor a schvaluje členská schůze.
4. Běžné hospodaření řídí a odpovídá se z něj výboru hospodář sdružení jmenovaný jeho výborem. Členské schůzi je za hospodaření zodpovědný výbor sdružení, který o hospodaření předkládá zprávu vypracovanou hospodářem.
5. Hospodaření kontroluje revizor.

## **Čl. 8**

### **Způsob majetkového vypořádání při zániku sdružení**

V případě zániku sdružení je jeho majetek po provedené likvidaci předán jiné právnické osobě, jejíž cíle jsou blízké cílům sdružení a jež se zabývá neziskovou činností. Likvidátora sdružení jmenuje členská schůze v případě, že to zákon umožňuje.

## **Čl. 9**

### **Závěrečné ustanovení**

Tyto stanovy může změnit svým rozhodnutím členská schůze, a to nejméně dvoutřetinovou většinou hlasů přítomných.

### č.3 Petice

Obyvatelům Domažlic

Vážení spoluobčané, v těchto dnech se rozhoduje o budoucí tváři našeho města na nejméně desetiletí. Přímo v jeho centru, v ochranné zóně památkové rezervace, v areálu bývalého pivovaru ( z roku 1341) má být postaven obchodní dům Kaufland s parkovištěm pro 165 aut. Tento areál je mezi základní školou a gymnáziem, které navštěvuje cca 1700 studentů a žáků. Na samé hranici, ne-li za ní, jsou hygienické limity týkající se hluku. Drastické zvýšení provozu v centru města nepochybně zhorší i kvalitu ovzduší.

Stavbou tohoto obchodního monstra v centru a jeho provozem se Domažlice stanou téměř neprůjezdnými. Schválena je další světelná křižovatka u pivovaru, a to výhradně v zájmu Kauflandu, nikoliv v zájmu plynulosti dopravy.

V důsledku otevření každého obchodního domu těchto rozměrů zanikají desítky malých provozoven, nejen obchodních, ale i řemeslných, které přicházejí o drobné zakázky. Daňovou povinnost Kaufland neplní ve prospěch našeho města, na rozdíl od místních firem. V Domažlicích již dnes působí dostatečný počet obchodních řetězců, jak uvádí i radnice ve své studii o strategickém rozvoji města. Problémem naopak je umrtvování života v jeho centru.

Máme možná poslední příležitost podat své námítky proti tomu, aby město Domažlice bylo znetvořeno stavbou, která nemá v historickém centru co dělat, a která po všech stránkách zkomplikuje život ve městě.

O tom, zda bude další obchodní monstrum v Domažlicích otevřeno a zda se Domažlice stanou vietnamskou tržnicí obklopenou supermarkety, rozhoduje nyní na stavebním odboru jediný úředník, pan R. Zelenka, kterému může podle zákona každý z vás zaslat či osobně předat své námítky, nejpozději do 26.9.2004

Prosíme, zvažte odpovědně, zda skutečně chcete Kaufland v centru města.

Občanské sdružení TUSTA

Tento text je ve formě petice k podpisu k dispozici v Gymnáziu J.Š.Baara, Sklenářství Svatoš, Antikvariátu Haas, Galerii DORKA, ve firmě Reproba, v řeznictví U Vanických a dalších provozovnách v Domažlicích.

## č.4 Vyhodnocení dotazníků

5. Byl či jste členem nějakého občanského sdružení ?

	ano, na ochranu ŽP			ano, jiného			ne			celkem		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
1. pohlaví	10	5	14	11	17	29	22	35	57	43	57	100
2. věk												
15 - 20 let	1	0	1	1	0	1	4	5	9	6	5	11
21 - 30	2	1	3	3	5	8	2	3	5	7	9	16
31 - 40	3	2	5	2	4	6	5	12	17	10	18	28
41 - 50	0	2	2	2	5	7	5	5	10	7	12	19
51 - 60	4	0	4	2	2	4	1	6	7	7	8	15
61 - 70	0	0	0	1	1	2	3	2	5	4	3	7
71 a více let	0	0	0	0	0	0	2	2	4	2	2	4
celkem	10	5	15	11	17	28	22	35	57	43	57	100
3. vzdělání												
základní	1	0	1	0	0	0	6	3	9	7	3	10
vyučen	0	0	0	3	3	6	6	6	12	9	9	18
středoškolské	3	1	4	4	7	11	6	19	25	13	27	40
vyšší odborné	3	3	6	2	4	6	1	4	5	6	11	17
vysokoškolské	3	1	4	2	3	5	3	3	6	8	7	15
celkem	10	5	15	11	17	28	22	35	57	43	57	100
4. místo bydliště												
v Domažlicích	5	3	8	2	6	8	7	12	19	14	21	35
ve spádové obci	4	1	5	4	5	9	4	13	17	12	19	31
v obci bývalého okresu	1	1	2	5	6	11	11	10	21	17	17	34
celkem	10	5	15	11	17	28	22	35	57	43	57	100
6. Znáte nějaké konkrétní občanské sdružení působící v místě či celostátně ?												
OS TUSTA	3	1	4	2	4	6	5	7	12	10	12	22
Hnutí Duha	3	2	5	1	4	5	2	4	6	6	10	16
Děti Země	7	4	11	3	7	10	5	11	16	15	22	37
Nesehnutí	2	1	3	1	1	2	0	0	0	3	2	5
jiné	4	0	4	0	3	3	0	5	5	4	8	12
žádné	6	5	11	9	15	24	6	5	11	21	25	50

7. Zajímáte se o činnost nějakého občanského sdružení

ano, konkrétně o
ano, příležitostně o
ne
celkem

4	4	8
4	1	5
2	0	2
10	5	15

4	4	8
4	11	15
3	2	5
11	17	28

1	0	1
6	9	15
15	26	41
22	35	57

9	8	17
14	21	35
20	28	48
43	57	100

8. Považujete se za sympatanta ekologických aktivit ?

ano, zcela jistě
ano, s výhradami ...
ne, ekologie mě nezajímá
celkem

4	4	8
5	1	6
1	0	1
10	5	15

2	1	3
5	12	17
4	4	8
11	17	28

3	9	12
9	13	22
10	13	23
22	35	57

9	14	23
19	26	45
15	17	32
43	57	100

9. Třídíte odpad ?

ano, pečlivě všechny druhy
ano, pokud jde o sklo a plasty
ne
celkem

5	2	7
5	3	7
0	0	0
10	5	14

3	2	5
4	13	17
4	2	6
11	17	28

3	10	13
16	21	37
3	4	7
22	35	57

11	14	25
25	37	62
7	6	13
43	57	100

10. Byl jste osobně účastníkem stavebního/územního řízení ve vlastní záležitosti ?

ano
ne
celkem

7	3	10
3	2	5
10	5	15

8	5	13
3	12	15
11	17	28

8	7	15
14	28	42
22	35	57

23	15	38
20	42	62
43	57	100

11. Víte, jakým způsobem se můžete angažovat v řízeních, která mohou mít vliv na životní prostředí v širším místě Vašeho bydliště ?

ano, a angažuji se
ano, ale neangažuji se
ne, ale chtěl bych se angažovat
ne a nezajímá mě to
celkem

3	1	4
5	2	7
2	2	4
0	0	0
10	5	15

2	0	2
2	9	11
2	5	7
5	3	8
11	17	28

1	4	5
4	9	13
3	8	11
14	14	28
22	35	57

6	5	11
11	20	31
7	15	22
19	17	36
43	57	100

12. Pokud se angažujete v řízeních souvisejících s ochranou životního prostředí, domníváte se že Váš názor je brán v potaz ?

ano
jen částečně
ne, ani v nejmenším
neuvedeno
celkem

1	1	2
5	3	8
1	0	1
3	1	4
10	5	15

1	1	2
1	3	4
2	3	5
7	10	17
11	17	28

2	2	4
3	6	9
9	12	21
8	15	23
22	35	57

4	4	8
9	12	21
12	15	27
18	26	44
43	57	100

13. Domníváte se, že poloha OD Kaufland v Domažlicích byla vybrána:

dobře, protože ...
špatně, protože ...
nepřemýšlím o tom
celkem

2	1	3
7	4	11
1	0	1
10	5	15

1	2	3
3	7	10
7	8	15
11	17	28

1	2	3
10	18	28
11	15	26
22	35	57

4	5	9
20	29	49
19	23	42
43	57	100

14. Domníváte se, že OD Kaufland v Domažlicích je pro uspokojování potřeb občanů

naprosto nezbytný
vhodný
nehodný
naprosto zbytečný
celkem

0	0	0
3	2	5
3	0	3
4	3	7
10	5	15

1	1	2
6	7	13
3	9	12
1	0	1
11	17	28

2	2	4
10	20	30
5	7	12
5	6	11
22	35	57

3	3	6
19	29	48
11	16	27
10	9	19
43	57	100

15. Jak hodnotíte dopravní situaci v Domažlicích ?

velmi dobrá
dobrá
uspokojivá
špatná
celkem

0	0	0
0	0	0
4	1	5
6	4	10
10	5	15

0	0	0
2	3	5
5	7	12
4	7	11
11	17	28

0	0	0
3	3	6
10	16	26
9	16	25
22	35	57

0	0	0
5	6	11
19	24	43
19	27	46
43	57	100

16. Poznamenala stavba OD Kaufland v Domažlicích dopravní situaci ?

ano, a to velmi negativně
ano, ale snesitelně
téměř ne
vůbec ne
celkem

7	4	11
2	1	3
1	0	1
0	0	0
10	5	15

4	7	11
5	8	13
2	2	4
0	0	0
11	17	28

12	18	30
7	9	16
3	8	11
0	0	0
22	35	57

23	29	52
14	18	32
6	10	16
0	0	0
43	57	100

17. Zajímáte se o měření škodlivin v ovzduší v Komenského ulici naproti základní škole ?

ano
ne
nevím, že proběhlo, event. probíhá
celkem

4	2	6
0	0	0
6	3	9
10	5	15

1	4	5
4	4	8
6	9	15
11	17	28

2	6	8
8	19	27
12	10	22
22	35	57

7	12	19
12	23	35
24	22	46
43	57	100

18. Obtěžuje Vás v Domažlicích automobilový provoz hlukem a exhalacemi ?

ano, rozhodně (hluk - exhalace)
spíše ano (hluk - exhalace)
nijak zvlášť
vůbec ne
celkem

5	2	7
3	1	4
2	2	4
0	0	0
10	5	15

1	5	6
1	8	9
4	3	7
5	1	6
11	17	28

4	10	14
6	7	13
9	13	22
3	5	8
22	35	57

10	17	27
10	16	26
15	18	33
8	6	14
43	57	100



19. Co celkově soudíte o stavu životního prostředí v Domažlicích ?

výborné
uspokojivé
neuspokojivé
velmi špatné
celkem

0	0	0
2	2	4
6	0	6
2	3	5
10	5	15

0	0	0
8	10	18
3	7	10
0	0	0
11	17	28

0	1	1
13	23	36
7	9	16
2	2	4
22	35	57

0	1	1
23	35	58
16	16	32
4	5	9
43	57	100

20. Zajímá Vás životní prostředí v Domažlicích natolik, že se angažujete či se chcete angažovat v jeho ochraně ?

ano, angažuji se
ano, zbažuji své aktivní zapojení
ne, můj názor nemá žádný dopad
ne, nezajímá mě to
celkem

3	2	5
1	1	2
5	2	7
1	0	1
10	5	15

1	0	1
3	4	7
1	5	6
6	8	14
11	17	28

0	1	1
2	3	5
8	10	18
12	21	33
22	35	57

4	3	7
6	8	14
14	17	31
19	29	48
43	57	100

21. Jaké by bylo Vaše celkové hodnocení kvality života v Domažlicích na školní stupnici?

1
2
3
4
5
celkem

0	0	0
3	2	5
4	0	4
2	3	5
1	0	1
10	5	15

0	0	0
5	4	9
3	9	12
2	4	6
1	0	1
11	17	28

0	0	0
9	12	21
10	18	28
3	4	7
0	1	1
22	35	57

0	0	0
17	18	35
17	27	44
7	11	18
2	1	3
43	57	100

č.5. Rozsudek Krajského soudu v Plzni (vybrané části, které se týkají prvního a druhého žalobního bodu, které soud uznal jako důvodné) -

- strana 1, 2, 3, 8, 9



ČESKÁ REPUBLIKA

## ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Zdeňka Pivoňky a soudců Mgr. Miroslavy Kašpírkové a Mgr. Alexandra Krysla v právní věci **žalobce Občanského sdružení TUSTA**, se sídlem Domažlice, Kostelní 1, *zastoupeného Mgr. Ludkem Šikolou, advokátem, se sídlem Brno, Dvořákova 13*, proti **žalovanému Krajskému úřadu Plzeňského kraje**, se sídlem Plzeň, Škroupova 18, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2.1.2008, čj. RR 3063/07

t a k t o :

- I. Rozhodnutí Krajského úřadu Plzeňského kraje ze dne 2.1.2008 čj. RR 3063/07 a stavební povolení Městského úřadu Domažlice ze dne 22.6.2007 čj. OVÚP-38339/06/Ze se **z r u š u j í** a věc se **v r a c í** Krajskému úřadu Plzeňského kraje k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náklady řízení ve výši 19.433 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Ludka Šikoly, advokáta.

### Odůvodnění

Žalobou z 29.2.2008 se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného z 2.1.2008, čj. RR 3063/07 (*dále jen rozhodnutí žalovaného*), kterým bylo změněno rozhodnutí Městského úřadu Domažlice (*dále jen stavební úřad*) z 22.6.2007, čj. OVÚP-38339/06/Ze (*dále jen stavební povolení*), jímž byla povolena stavba „Novostavba obchodního střediska Kaufland s parkovištěm, příjezdnou komunikací napojenou na silnici I/22 Komenského ulice a přípojkami inženýrských sítí Domažlice, Týnské náměstí, Komenského“ na pozemcích zde

vyjmenovaných v k.ú. Domažlice (*dále jen stavba*), dále zrušení uvedeného stavebního povolení a přiznání práva na náhradu nákladů řízení.

Krajský soud v Plzni přezkoumal v zákonné lhůtě touto žalobou napadené rozhodnutí žalovaného v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (*dále jen s.ř.s.*).

Na problematiku v dané právní věci dopadala právní úprava obsažená ve smyslu § 190 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů v zákoně č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (*dále jen stavební zákon*) a v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (*dále jen ZOPK*). Na řízení se podle § 140 stavebního zákona vztahovaly obecné předpisy o správním řízení, tj. zákon 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (*dále jen správní řád*). Citována je vyhláška č. 132/1998 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona (*dále jen vyhláška č. 132/1998 Sb.*).

Usnesením zdejšího soudu z 8.4.2008, čj. 57Ca 20/2008-70 nebyl žalobě přiznán odkladný účinek (§ 73 s.ř.s.) a byl zamítnut návrh na vydání předběžného opatření (§ 38 s.ř.s.), když soud shledal, že pro aplikaci těchto institutů nejsou splněny zákonné podmínky.

Žalobu žalobce zdůvodnil tím, že se stal účastníkem daného stavebního řízení podle § 59 odst. 1 písm. c) stavebního zákona na základě oznámení o účasti 26.2.2007 podle § 70 odst. 2 a 3 ZOPK. Ve stavebním řízení uplatnil námítky a proti stavebnímu povolení podal odvolání. V rámci odvolání napadl i závazné stanovisko Krajské hygienické stanice Plzeňského kraje z 10.5.2007 sp.zn. 8165-21/07-161, jehož potvrzení nebo změnu žalovaný v souladu s § 149 odst. 4 správního řádu vyžádal od Hlavního hygienika ČR, který jej změnil a žalobce se k této změně vyjádřil. Žalovaný touto žalobou napadeným rozhodnutím žalovaného změnil podmínku č. 10 D) a ve zbytku stavební povolení potvrdil. Žalobní námítky žalobce konkretizoval v devíti žalobních bodech.

Prvním žalobním bodem namítal, že je v souladu s § 12 odst. 2 ZOPK nutné získat souhlas orgánu ochrany přírody k umístění a povolení stavby, která může snížit nebo změnit krajinný ráz, kterým se rozumí zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa. Dle žalobce je Město Domažlice v centrální části místem s vysokou historickou a kulturní hodnotou. Umístění a povolení v tomto prostoru rušivou stavbu nákupního centra s parkovištěm bez toho, aby byl orgánem ochrany přírody vyhodnocen zásah do krajinného rázu, je v rozporu s § 12 odst. 2 ZOPK. Z kontextu historických a kulturních souvislostí, za kterým město Domažlice dospělo ve svém vývoji do současného stavu, je mimo pochybnost, že orgán ochrany přírody byl povinen se otázkou zásahu do krajinného rázu v případě povolení obchodního střediska zabývat a vydat podle § 12 odst. 2 ZOPK ve spojení s § 149 odst. 1 správního řádu závazné stanovisko. Přesto je z jeho vyjádření z 28.3.2006, čj. 08119/2006/0ŽP/Hor zřejmé, že se z hlediska otázek v působnosti ZOPK zabýval pouze výsadbou dřevin po ukončení výstavby obchodního střediska. Podle § 58 odst. 1 stavebního zákona je povinností stavebníka předložit s žádostí o stavební povolení dokumentaci

konkretizovanou ve vyhlášce č. 132/1998 Sb., která v § 16 odst. 2 písm. c) stanoví, že stavebník předloží také souhlasy dotčených orgánů státní správy vyžadované zvláštními právními předpisy. Stavebník však souhlas podle § 12 odst. 2 ZOPK nedoložil. Stavební úřad tak neměl k rozhodnutí všechny zákonné podklady a stavební povolení vydat neměl. Pokud tak učinil, porušil § 126 odst. 1 stavebního zákona, podle něhož rozhodne pouze se souhlasem orgánu státní správy, který chráněné zájmy hájí. Zájmy na ochraně přírody a krajiny měly být sledovány Městským úřadem Domažlice, odborem životního prostředí, který se však ve vyjádření z 28.3.2006, čj. 08119/2006/0ŽP/Hor zabýval pouze výsadbou dřevin po ukončení výstavby obchodního střediska a nezabýval se ochranou krajinného rázu. Zda k zásahu do krajinného rázu dojde či nikoliv tedy orgánem ochrany přírody nebylo vůbec zvažováno. Žalobce nesouhlasil se závěrem žalovaného, že z definice krajinného rázu je zřejmé, že se zásahy do něj posuzují především ve volné krajině nebo v území, která nebyla dříve zastavěna, což případ předmětné stavby není, proto není nutný souhlas se zásahem do krajinného rázu. Argumentoval rozsudkem Městského soudu v Praze, sp.zn. 10Ca 208/2006, že ochrana krajinného rázu má místo i v zastavěném území obce, rozsudkem Nejvyššího správního soudu, čj. 5A 21/2002-56, že je nutno chápat pojem krajinný ráz v širším významu a zásahem do krajinného rázu může být i umístění stavby, která je výraznou výškovou dominantou v území zastavěném toliko nižší zástavbou, či nezastavěnou vůbec, a tedy i v její realizaci a citoval část rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 6A 97/2001-39 zabývající se rozhodnutím o umístění stavby a rozhodnutím orgánu ochrany přírody podle § 12 odst. 2 ZOPK. Dle žalobce tak rozhodnutí žalovaného a stavební povolení trpí podstatnou vadou, jež je důvodem pro jejich zrušení, neboť souhlas podle § 12 odst. 2 ZOPK, případně seznatelný závěr o tom, že umístěním a povolením stavby krajinný ráz snížen nebude, nebyl součástí podkladů pro vydání rozhodnutí. Mělo-li by uvedené vyplývat z vyjádření Městského úřadu Domažlice z 28.3.2006, bylo toto vyjádření vydáno v rozporu s § 2 odst. 1 a § 3 správního řádu a s § 12 ve spojení s § 1 a § 2 ZOPK. Žalobce proto navrhoval, aby soud v souladu s § 75 odst. 2 s.ř.s. přezkoumal zákonnost tohoto závazného stanoviska. K námitkám o nevhodnosti stavby v dané lokalitě žalobce uvedl, že podal podnět na prohlášení souboru staveb bývalého městského pivovaru (místo, kde má být stavba realizována – pozn.soudu) za kulturní památku a Ministerstvo kultury shledalo podnět důvodným a zahájilo správní řízení.

Druhým žalobním bodem žalobce namítal, že mu nebyla stavebním úřadem poskytnuta kopie dokumentace stavby, o kterou žádal v souladu s § 38 odst. 1, 4 správního řádu, když u takto rozsáhlé stavby (stavební úřad doručuje veřejnou vyhláškou) není možné realizovat práva účastníka řízení pouhým nahlédnutím do spisu. Odepření kopie dokumentace stavby je podstatnou procesní vadou stavebního řízení, která mohla mít vliv na správnost stavebního povolení, příp. na jeho soulad s právními předpisy. Žalovaný tento postup stavebního úřadu za takovou vadu nepovažuje s tím, že žalobce nemohl být zkrácen na právech účastníka řízení, kterým byl podle § 59 odst. 1 písm. c) stavebního zákona a § 70 ZOPK a mohl uplatňovat námitky týkající se zájmů chráněných ZOPK, k jejichž kvalifikovanému uplatnění bylo dostatečné seznámit se s projektovou dokumentací nahlédnutím do ní. Dle žalobce je uvedené „správní uvážení“ libovůli žalovaného, která v daném případě nemá místo, neboť žalobce jako účastník řízení měl dle § 38 odst. 4 správního řádu právo na kopie spisu a žalovaný svůj názor nijak neodůvodnil. Žalovaný a stavební úřad tak žalobci neumožnili plnohodnotnou argumentaci (podat všechny námitky) a porušili ustanovení § 38 odst. 1 a 4, § 2 odst. 3, § 3, § 50 odst. 3 a § 68 odst. 3 správního řádu.

Sb.

Žalovaný navrhoval zamítnutí žaloby s tím, že obě žalobou napadená rozhodnutí byla vydána v souladu s právními předpisy. Uvedl, že žalobce uplatňuje stejné námitky jako v odvolání a vyjadřuje nesouhlas s jejich posouzením žalovaným. Zopakoval, že je žalobce občanským sdružením, jehož hlavním posláním je ochrana přírody a krajiny a účastníkem stavebního řízení se stal podle § 70 odst. 2 a 3 ZOPK. Může proto uplatňovat věcné námitky týkající se veřejného zájmu na ochraně přírody a krajiny a procesní námitky týkající se zachování jeho procesních práv (rozsudek NSS čj. 5A 137/2000-37). Není oprávněn uplatňovat námitky týkající se veřejných zájmů chráněných zákonem č. 20/1987 Sb., o památkové péči a zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a vzhledem k tomu, že není vlastníkem žádného pozemku dotčeného stavbou, nemůže zpochybňovat vlastnická práva k těmto pozemkům, nemůže ani zpochybňovat procesní pochybení, která nezpůsobila zásah do jeho procesních práv. Žalovaný se proto nezabýval žalobními body 4, 5, 6, 7 a 9. K prvnímu žalobnímu bodu uvedl, že v tomto řízení již není možné zabývat se zásahem do krajinného rázu způsobeným umístěním stavby, protože o umístění stavby již bylo pravomocně rozhodnuto. Ve stavebním řízení se projednává věcná stránka výstavby, její vliv na okolí a posuzují se účinky budoucího provozu stavby. Podle žalovaného byla stavba v příslušném rozsahu posouzena i z hledisek zájmů chráněných ZOPK a rozsudek NSS, který žalobce cituje se týká územního řízení a byl vydán v době, kdy byl proces v tomto řízení upraven zákonem č. 71/1967 Sb. Zákon č. 500/2004 Sb., podle něhož bylo nyní vedeno řízení přinesl podstatné změny do způsobu a formy vydávání závazných stanovisek, která až na zákonem dané výjimky již nemají formu správních rozhodnutí. K druhému žalobnímu bodu uvedl, že neposkytnutím kopie dokumentace stavby nebyla porušena procesní práva žalobce a tuto odvolací námitku posoudil v souladu s právními předpisy. Žalobce navíc neuvádí, v čem konkrétně byla neposkytnutím kopie dokumentace porušena jeho práva při ochraně přírody a krajiny a jaké námitky nemohl ve stavebním řízení proto uplatnit. Správními orgány obou stupňů byly žalobci v řízení poskytnuty vyžádané podklady ze správních spisů s výjimkou kopie dokumentace stavby. Postup správních orgánů nemohl žalobce zkrátit na jeho právech zabývat se ochranou přírody a krajiny. Správnost postupu správních orgánů podporuje i nový stavební zákon č. 183/2006 Sb., který v § 168 odst. 2 zvláštním způsobem oproti obecné úpravě dané správním řádem upravuje poskytování kopii projektové dokumentace. Ohledně třetího žalobního bodu zopakoval, že Policie České republiky, dopravní inspektorát, není v řízeních vedených obecními stavebními úřady dotčeným orgánem ve smyslu § 126 stavebního zákona, neboť žádný zvláštní obecně závazný právní předpis, a to ani zákony č. 12/1997 Sb. a č. 13/1997 Sb. mu takové postavení nepřiznávají. Nebyl tedy důvod pro postup podle § 136 stavebního zákona. Z pohledu § 60 odst. 1 stavebního zákona je právně bezvýznamné, zda stavební úřady vycházejí při vydávání rozhodnutí z vyjádření dotčeného orgánu státní správy ve smyslu § 126 stavebního zákona či z vyjádření nebo stanoviska orgánu státní správy (např. právě na úseku bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích). Všechna tato stanoviska mohou sloužit jako podklad pro rozhodnutí ve věci s tím rozdílem, že pro stanoviska dotčených orgánů státní správy platí zvláštní režim (stavební úřad smí ve smyslu § 126 odst. 1 stavebního zákona rozhodovat jen v dohodě, příp. se souhlasem dotčeného orgánu státní správy), kdežto v případě jiných podkladů je v podstatě na uvážení správního orgánu, jakým způsobem existenci skutkových podkladů pro rozhodnutí zjistí. Nezohledněné stanovisko Policie ČR nemá vliv na ochranu přírody a krajiny, protože

rozhodnutí žalovaného plně vyhovuje požadavkům orgánu ochrany přírody. Ohledně osmého žalobního bodu rovněž zopakoval, že stavební zákon ani správní řád neurčují, jakou lhůtu má stavební úřad poskytnout navrhovateli k doplnění žádosti a z důvodu procesní ekonomie se žádost s účastníky řízení projedná až v okamžiku, kdy byla podle pokynů stavebního úřadu doplněna a je úplná. V odvolacím řízení žalovaný zjistil, že stavební úřad nedodržel lhůtu pro vydání rozhodnutí. Toto pochybení však může pociťovat jako zásah do svých práv stavebník, který má právo na získání rozhodnutí o své žádosti ve lhůtě dané správním řádem.

V replice k vyjádření žalovaného žalobce nesouhlasil s žalovaným v tom, že se může domáhat zrušení napadeného rozhodnutí jen v rozsahu, ve kterém se dotýká jeho práv a není tedy oprávněn uplatňovat námitky týkající se veřejných zájmů chráněných zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči a zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Na podporu svého opačného názoru argumentoval rozsudkem Vrchního soudu v Praze sp.zn. 6A 40/96, rozsudkem Nejvyššího správního soudu 6As 37/2006. K podpoře neomezené šíře námitek, jež může namítat odkazoval na Úmluvu o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, vyhlášenou sdělením Ministerstva zahraničních věcí pod č. 124/2004 Sb.m.s. (Aarhuská úmluva) s tím, že právo, aby soud přezkoumal po stránce hmotné i procesní zákonnost napadeného rozhodnutí není omezeno pouze na otázky ochrany přírody a krajiny. Omezení, které prosazuje žalovaný je v rozporu s čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.